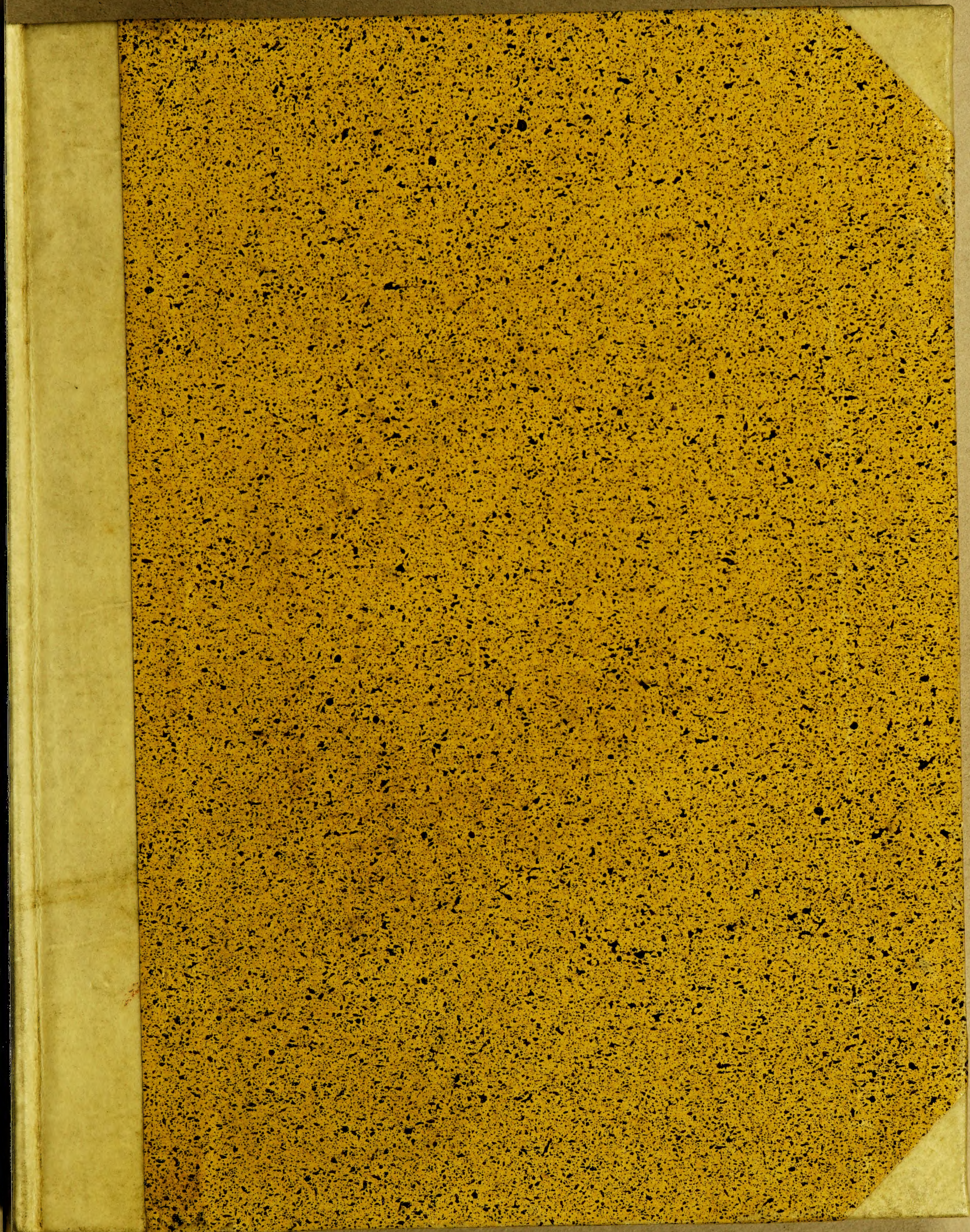

GAUDEO.

IOVRNAEL

Ofte

Beschryvinge vande wonderlijcke Reyse / ghedaen door VVillem Cornelisz Schouten van Hoorn, inde Jaren 1615 / 1616 / ende 1617.

Hoe hy bezuyden de Straet van Magellanes een nieuwe Passagie ofte Strate / tot in de groote Zuyd-Zee ontdeckt / ende voort den gheheelen Aerdt-kloot om-gheseylt heeft.

VVat Eylanden, vreemde Volcken ende vvonderlijcke avontueren hem ont-moet zijn.

Tot Rotterdam, Ghedruckt by Isaack van Waesberghen, Boeck-verkooper op 't Steyger aende Marckt inde Fame. 1637.

IOVRNAEL

Ofte

Beschrijvinge vande won-derlijcke Reyse / ghedaen door Willem Cornelisz Schouten van Hoorn, inde Jaren 1615/ 1616/ ende 1617.

Hoe hy bezuyden de Straet van Magellanes een nieuwe Passagie ofte Strate / tot in de groote Zuyd-Zee ontdeckt / ende voort den gheheelen Aerdt-kloot om-ghezeylt heeft.

OP den 14 Junij teghen den avont zijn wy het Lant Diep van Tessel uyt-ghezeylt. A°.161 Junius.

Den 16 smorghens hadden wy Duynkercken in't ghesicht/ dreven dien dagh door de Ebbe met mooy weder tot in de Hoofden.

Den 17 smorgens hebbẽ wy 't door contrarie wint in Duyns ghezet / daer ginck Schipper Willem Cornelisz Schout aen landt na Doeveren / ende huerde een Enghelsche Constabel / die quam den 19 smorghens aen boort met de Maets die water haelden.

Den 19 smiddaeghs gingen wy van daer t'zeyl/ tegen den avondt ontmoeten ons by de Singels een groote Vloot Hollandtsche Zout-schepen.

Den 21 hadden wy een storm uytten zuydwesten/ die noch den 22 aenhielt/ daeromme hielden wy draghent/ ende liepen in Wicht/ daer socht de Schipper een Timmerman te huyren/ maer konde geen bekomen.

Den 25 uyt Wicht ghezeylt / ende quamen den 27 teghen de middagh in Pleymuyen/ daer huyrde de Schipper een Timmerman van Medenblick.

Den 28 smorghens vroegh zeylden wy uyt Pleymuyen/met een oostnoordooste wint.

Den 29 wast schoon weder/ende quamen de Schipper ende Commis van het Jacht aen boort van 't groot Schip/ende wiert geresolveert datmen den vierden der toekomende maent/ het rantsoen soude uyt-deelen / dat is: datmen op groote reysen de spijse ende dranck aen 't Scheeps-volck by gewicht ende mate/ elck zijn portie uyt-deelt/ daer elck hem med' moet behelpen.

Den 4 wiert volghende de resolutie/ het eerste rantsoen uyt-gedeelt / te weten/ voor elck man een kanne biers daeghs/ vier pondt broot / een half pondt boter / (behalven het smelten) ter weeck / en vijf kasen voor de gheheele reyse.

Den 8 op de hooghte van 39 graden 25 minuten neffens de Barrels/ is den Onder-Timmerman van 't Jacht gestorven/ die en hadde geen twee daghen ziek ghewees.

Den 9 ende 10 hadden de windt noordelijck ende noordoost / ginghen stijf voort/ soo dat wy den 11 Porto Sancto ende Madera in 't ghesicht kreghen/ liepen daer beoosten heen.

Den 12 's morgens saghen wy Salvanges, lieten dat aen bachboort van ons ontrent twee mijlen.

Den 13 's morghens saghen wy de Eylanden van Tenerifa en groot Canarien, liepen ontrent 's middaeghs daer tusschen beyden deur/ met stijve noordnoordooste wint/ ende harden voortganck.

Tusschen den 14 ende 15 met de selve windt ende voortganck passeerden den Tropicum Cancri.

Den 16 's morghens met een noordnoordooste windt / hadden wy seer hol water/ de Boot die achter aen 't groote Schip sleepte vervulde met water/ ende de touwen braken / soo dat wy die verlooren / hadden hem tot daer toe van Hoorn af ghesleept sonder perijckel: 's middaeghs hadden wy de hooghte van 20 graden 30 minuten.

Den 17 ende 18 hadden wy weder ende propere voortganck/ de wint uyt ten noorden / noordnoordwesten ende noordwesten / ginghen zuyden ten westen ende zuyden aen/ ende quamen den 19 smiddaeghs op de hooghte van 14 graden 45 minuten.

Den 20 des smorghens verbielen wy benoorden de Cabo Verde, waren op acht vadem doen wy het landt eerst ghewaer werden / zeylden langs de wal/ met den dagh lagh de Caep west ten zuyden van ons / alsoo dat wy met een noordnoordweste windt daer niet boven mochten zeylen / moestent daeromme onder 't landt setten op twee-en-dertigh vadem. Des nachts daer aen wayden 't hart/ met veel donder en reghen.

Den 21 smorghens was de windt zuydzuydoost/ ende op den dagh variabel/ soo dat wy 't zeyl ginghen / setten onsen cours t'zeewaert / eerst west ten noorden / na noordwest / doch vertierden maer ontrent ses mijlen weeghs dien gantschen dagh.

Den 22 dreven wy dien gheheelen dagh meest in stilte / met zeylen in / de Cabo Verde lagh oost van ons / teghen den avont zaghen wy een zeyl zuydwaert van ons/ dat liep noordwest aen.

Den 23 smorghens was de windt zuyden/ soo dat wy 't niet boven de Caep mochten legghen/ maer moestent seten om de stroom willen/ teghen de middagh maeckten wy weder zeyl / met een westelijcke windt gheraeckten boven de Caep / en quamen savonts binnen het tweede Eylandt ten ancker/ op de behoorlijcke reede/ op thien vadem zantgrondt.

Den

Den 24 regendet seer/ en wy maeckten gereetschap om water te halen. 1615.
Den 25 quam den Alkayr (dat is soo veel als den Gouverneur) aen boort/ Iulius.
daer wy met accoordeerdē om acht stavē pyers/ dat wy met vreden voor beyde schepen mochten water halen.
Den 26 wast reghenachtigh doncker weder / en saghen een Schip uytter Zee komen / dat sette twee mylen van ons onder 't landt / 't was een Boot van Rotterdam / dat daer quam om aen de Custe te handelen.
Den 28 ende 29 haelden wy water / ons Jacht ginck t'zeyl na de plaets daer de Rotterdammer-man lagh / in een Bay ghenoemt Refresco, om te besien oft wy daer mochten bekomen eenighe Limoenen / maer quam savonts weder en had niet konnen bekomen.
Den 31 quam een Fransch Schip by ons op de Reede loopen. Wy hadden den selfden dagh een Negro t'scheep ghehouden / die ons 's nachts een bequame plaetse wees om te visschen / ende ons volck met de Zeghen aen 't vaste landt ghevaren zijnde / vinghen soo veel visch van veelderley soorten / als beyde 't scheeps-volck in twee daghen eten mochten.
Den 1 Augusti des smorghens ginghen wy t'zeyl van Cabo Verde, met Augustus.
het Rotterdammer Bootjen / dat smiddaeghs zijn afscheyt van ons nam / ende sette zijn cours na de soute Eylanden. Wy hadden 't gheheele etmael schoon weder / ende moye doorgaende koelte uytten noorden / ende ginghen zuydwest aen.
Den 2 hadden wy oock schoon weder ende een moye koelte / hadden twee beestkens aen Cabo Verde ghekreghen / namelijck een kleyn Kalf ende een Bock / die wierden gheslacht / daer wy eenen dagh voor beyde Scheepsvolck afschaften.
Den 3 hadden wy weynigh koelte / des snachts schoon weder / maer over dagh een betoghen locht / met donder / reghen ende blixem.
Den 4 smiddaeghs hadden wy de hooghte van 12 graden 12 minuten: dit etmael wast schoon weder ende moye koelte / met goeden voortganck / ghelijck oock den vijfden.
Den 7 / 8 / ende 9 / regende het seer / maer wy hadden tamelijcke koelte / ende goeden voortganck.
Den 10 wast noch al reghenachtigh weder / met kleyne koelte / ende des snachts ontrent 12 uren saghen wy een zeyl voor uyt / dat een Spaensche Barcke was.
Den 15 hadden wy een redelijcke koelte met tamelijcke voortgang / ende goedt weder. Wy saghen veel voghels gheheeten Rabos Forcados, ende vinghen een Dorado.
Den 16 des middaeghs hadden wy de hooghte van 7 graden 40 minuten / met schoon weder ende moye koelte / als vooren.
Den 17 hadden wy smiddaeghs de hooghte van 7 graden 12 minuten met schoon weder ende redelijcke koelte uytten zuydwesten. Wy vinghen dien dagh veel Boniten ende halve Coretten.
Den 18 ende 19 continueerde byleggher noch als vooren / ende wy resolveerden onsen cours na Sierra Liona te setten / om aldaer te ververschen / over-

1615. midts ons volck de scheurbuyck hart begosten te krijghen/ en alle dagen door
Augustus. hat de contrarie windt moesten by legghen / 't was oock te laet om spoedigh door de linie te passeren/ oock hadden wy aen de Caep luttel verversching bekomen. Dit etmael hadden wy schoon weder met moye koelte / des smidtdaeghs hooghte bekomen van 7 graden/ 55 minuten.

Den 20 smiddaeghs hadden wy de hooghte van 7 graden / 25 minuten/ met moy weder ende een wackere koelte uytten zuyden/ ginghen oost en oost ten noorden aen / saghen veel landt-voghelen ende verandering van water/ teghen den avondt wierpen wy 30 vadem santgront/ en ghemoeten het Lant wel ontrent 40 mijlen eerder als wy gisten/ settent snachts op 16 vadem / en waren aende westkant vande Baixos van S. Anna.

Den 21 smorghens ginghen wy met den dagh t'zeyl/ ende saghen het hooghe Landt van Sierra Liona van ons noordoost ten noorden ontren 6 mijlen/ saghen oock de Eylanden van Mabrabomba, die legghen aende zuydhoeck van 't hooghe Landt van Sierra Liona, benoorden de Baixos van S. Anna. Sierra Liona is heel hoogh landt/ soo datter geen soo hooghen Landt is in die ghewesten tusschen de Cabo Verde ende Custe van Guinea, daer aen het oock seer kennelijck is. Wy deden dien dagh ons beste om naer landt te komen/ hadden meest in stroom / liepen aende kant ende oock over de Baixos van S. Anna heen/ op 10/ 9/ 8/ 7/ 5/ vadem waters/ als wy noordwaert zeylden soo dieptent/ maer oostwaert droogdent/ so dat wy't des avonts settent met hoogh water op vijfthalf vadem weecke grondt/ maer snachts met laegh water en wast niet dieper als vierdhalf vadem/ dan 't was schoon klaer weder.

Den 22 smorghens met den dagheraet is de Schipper Willem Schouten aen 't Jacht ghevaren/ en daer met voor heen ghezeylt / het groot Schip is ghevolght/ ginghen met een noordwesten windt noordnoordoost aen / met een ebbe onder de boegh/ gheraeckten soo vande Baixos af tot op 19 vadem/ en quamen by de Eylanden van Mabrabomba, die zijn seer hoogh / ende legghen met hun dryen op een rije zuydzuydwest/ ende noordnoordoost een half mijl vande zuydhoeck van Sierra Liona t'zeewaert / daer kreghen wy vlack water van vijf/ vier vadem/ slechte modder grondt / wy settent ontrent een mijl van landt / voeren daer aen / maer vondent onbewoont van menschen/ dan sagen menichte van groote wilde dieren voetstappen/'t landt was woest/ vol wildernissen/ laghe morassen en hooghe ghebercbten.

Den 23 smorghens is de Opper-Coopman Iacob le Maire aen 't Jacht ghevaren/ ende van daer met beyde de Boots na landt / vonden een Riviere daer voor laghen eenighe rudsen ende klippen/ soo datmen met geen Schepen daer in mocht/ maer binnen zijnde wast diep ende wijt ghenoegh om met Schepen te laveren/ sy en vernamen daer oock gheen volck / dan saghen drie wilde Ossen ende menichte van Meerkatten / oock eenige Voghels die blaften als Honden. Sy voeren met de vloet wel drie mijlen op / vonden hier en daer een wilde Palmijt/maer quamen savonts weder aen boort/ende en hadden geen teycken van volck / noch van eenighe vruchten (die haer dienstelijck mochten zijn) ghesien.

Den

Den 24 zijn beyde de Schuyten weder aen landt ghevaren / om te soecken 1615.
na menschen oft eenighe vruchten om te verversschen / elck in een besondere Augustus
Rivière. Aris Klaesz Coopman van 't Jacht / met een van d'assistenten in
d'een / ende Klaes Iansz Ban, met onse Onder-stuyr-man in een ander/
elck wel 5 mylen te landewaert in / en quam den 25 smorghens weder aen
boort. De Coopman van 't Jacht hadde ghewest in een soute Rivier / en
niet uyt-ghrecht / dan bracht alleenlijck vijf ofte ses wilde Palmyten me.
Maer Klaes Iansz Ban had ghewest in een soete Rivier / en daer een vlack-
te ghevonden met acht ofte neghen Limoen-boomen / die sy ghesschud ende
daer-af ontrent 750 Limoenen ghekreghen hadden/ die waren by naest rijp/
bequaem om te dueren/ sy hadden daer oock ghesien veel Schiltpadden/ met
sommighe Crocodillen / maer gheen volck. Wy resolveerden te proeven
oft wy met beyde Schepen soude moghen komen in de soete Rivier / om ons
aldaer van versch water ende Limoenen te versien/ ginghen onder zeyl/maer
vonden te magher water/ soo dat wy 't moesten setten op 6 vadem/ het Jacht
settent voor de Rivier by de lagher wal/ dan hadden daer slecht water door 't
verschut vande Baixos van S. Anna: De Commis Iacob le Maire ende Aris
Klaesz Commis van 't Jacht/ zijn met de Boot de Rivier inghevaren / met
heel reghenigh weder.

Den 26 waydent stijf uytten zuydwesten/ soo dat wy niet konden uytrech-
ten met zeylen/ doch het Jacht liep naer de zuydhoeck vande Bay/ die is on-
trent 5 mylen wijt vande noordwael tot de zuydwal.

Den 27 smorghens lichten wy ons ancker/ om na 't Jacht te zeylen/ ende
ontrent de middagh quam de Boot van 't Jacht/ met de Commis Iacob le
Maire weder aen boort / ende brochten mede ontrent 1400 Limoenen die sy
inde Rivier hier en daer bekomen hadden/ maer hadden geen menschen ver-
nomen. Des abonts quamen wy by 't Jacht/ setten 't daer op vierdehalf va-
dem steeckgrondt.

Den 28 is onse Stuyr-man met beyde de Boots na de Rivier ghevaren/
daer wy voor laghen / en quamen teghen den avondt weder / hadden gheen
landt gevonden bequaem om op te gaen/ noch eenigh teycken van menschen/
dan alleen een Buffel met een Kalf/ voor moras en boomen/ die stonden in 't
sout water.

Den 29 alsoo wy bevonden dat wy niet en waren in de Riviere van Sierra
Liona, besloten wy heel vroegh van daer t'zeyl te gaen/ ende te loopen benoor-
den het hooghe landt / smiddaeghs zeylden wy boven de Eylanden van Ma-
brobomba, te weten daer bewesten heen/ en na 't hooghe landt daer benoorden
toe/op 12 ende 15 vadem daer by langs/ en quamen des abonts om den hoec/
daer setten wy 't op 15 vadem.

Den 30 smorghens lichten wy ons ancker / ende dreven met de stroom en
een zuydelijcke windt voor het Dorp op de rechte Reede in Sierra Liona, set-
tent daer op acht vadem santgront/ ontrent een musquetschoot van landt/al-
alwaer wy zaghen acht oft negen huyskens met stroo ghedeckt. De Swar-
ten riepen ons in haer tale toe/ dat wyse aen boort souden halen/ alsoo sy daer
geen Canoas en hebben/ wy sonden ons Boot aen landt / dat terstont weder-
om

om quam met vijf Swarten / waer af een de Tolck was. Dese begheerde datter volck in ostagie blijven soude / want daer had korts te vooren een Fransch Schip gheweest/ dat twee Swarten mede ghenomen hadde. Aris Klaesz die mede aen landt ghevaren was/ bleef in ostagie / mede hebbende een weynigh Coralen/ daer hy dien achter-middagh teghen ruylde wel 700 Limoenen/ by naest heel rijp / ende twee bosschen Bananas / mede ten naesten by rijp: de Tolck sprack alderley tael onder malkanderen. Ons volck / also wy dit etmael schoon weder hadden/ deden noch dien selven dagh een tocht om water/ dat daer seer licht valt te halen / komt van 't gheberchte afloopen tot in de reede toe/ soo dat wy de vaetjens maer hielden onder de afwatering/ ende brochtent voorts inde Schuyt/ 't was seer goedt water.

Den 31 haelden wy onse vaten vol water/ ende des morgens voeren Iacob le Maire, Aris Klaesz, Klaes Iansz Ban, ende alle d'Assistenten aen landt / en ruylden dien dagh by gissinghe wel 25000 Limoenen/ al voor weynigh Coralen ende slechte Neurenburghsche messen/ men souder wel 100000 geruylt hebben / hadmense begeert / want daer stondender heele Bosschen vol: des avonts ruylden wy oock een zood visch van de Negros.

Septemb. Den 1 September namiddagh lichten wy ons ancker / ende dreven door stroom wederom af/ met schoon weder ende moye koelte/ teghen den avondt setteden wy 't by de mont van de Zee voor een kleyn rivierken.

Den 2 des morghens voer ons Iacht aen strandt / met hoogh water om schoon te maecken/ want daer goede ghelegentheydt was / 't water valt daer 7 voeten op en neder. Des avonts quam ons volck weder aen boort/ mede brenghende een kleyn wit beestken/ ghenheeten Antilop, dat sy in de Bosschage ghevonden hadden / in een strop by de Negros ghestelt. Sy brochten oock ettelijcke Limoenen 't Scheep/ ende teghen den avondt voer 't Boot uyt visschen / dat een moye zood mede brocht / met een deel Palmitas / die sy in de Bosschage afghehouwen hadden.

Den 3 na de middagh quam 't Iacht al schoon ghemaeckt weder van strandt / oock voer onse Schipper uyt visschen/ ende brocht des avondts een schoone zood visch aen boort / een fatsoen van visschen ghelijck de Schoenmaecker snymessen. Het volck brachten oock elck voor haer hooft 150 Limoenen t'Scheep.

Den 4 smorghens vroegh wonden wy ons anckers / ende ghinghen onder zeyl uyt Sierra Liona, met weynigh koelte/ maer setten het savonts weder door contrarie windt op 15 vadem goede ancker-gront.

Den 5 in 't eerste quartier lichten wy wederom t'ancker / ende gingen onder zeyl met stilte / maer settent in het derde quartier wederom op 14 vadem zantgront.

Den 6 in 't eerste quartier gingen wy onder zeyl/ maer hebbent door con-
1615. trarie windt weder op 22 vadem santgront ghesett. Wy mochten 't Landt
Septemb. van Sierra Liona noch sien/ ende vernamen hier stercke stroomen.

Den 9 ghinghen wy onder zeyl met weynigh koelte/ ende setten het savonds te ses uyren wederom door contrarie windt op 22 vadem zandtgront.

Den

Den 10 in 't eerste quartier ginghen wy met een zuydweste windt onder zeyl/ maer alsoo 't des namiddaghs stil was/ lieten wy met staende zeylen onse werp-anckers wederom vallen. Een weynigh tydts daer na begost het koeltje wederom te wackeren/ wy lichten ons ancker/ maer lietent in 't derde quartier door stilte weder vallen op 29 vadem. Het leste quartier kreghen wy wederom een weynigh koelte/ ende lichten t'ancker/ maer wat middelen dat wy sochten/ konden niet voort komen. 1615. Septemb.

Den 11 ginghen wy onder zeyl / maer settent in 't tweede quartier door stilte / de stroom ging hier om de Noort. Een weynigh daer na lichten wy wederom t'ancker/ door dien der een weynigh koelte quam / maer het werdt weder stil/ met een betoghen locht.

Den 12 hadden wy smiddaeghs de hooghte van 9 graden 20 minuten/'savonts setten wy het op 17 vadem.

Den 13 ende 14 was 't meest stil/ met een betoghen locht.

Den 15 smorghens lichten wy ons ancker / ende ginghen onder zeyl met een westnoordweste wint/ het reghende dit geheel etmael lang/ ende 't Jacht was des morgens door een dicke mist van ons verduystert/daerom wy tweemael schoten / elcke reys een uyr verscheyden / ende ontrent 10 uyren quam het wederom by ons.

Den 16 was de windt variabel/ ende wy settent op 25 vadem. Het regende dit etmael/ ende waeyde een harde koelte/ ghelijck oock den 17.

Den 18 smiddaeghs ten 12 uyren ginghen wy onder zeyl/ ende ons Jacht verloor zijn tou met het ancker in't winden doen 't op en neer stont/het waeyde een harde koelte/ ende 't water ginck redelijck hol.

Den 19 smorghens alsoo wy noch contrarie windt hadden / ende weder gantsch zee-moede waren/ door het daghelijcx onweder ende reghen/ besloten wy weder na Sierra Liona te loopen om te verversschen en te verwateren / namiddaeghs kreghen wy weder de goede wint uytten noordwesten/ daer over wy weder onsen cours veranderden zuyden aen / om onse reyse te voorderen.

Den 20 hadden wy noch de goede wint/ gingen zuyden aen/ hadden smiddaeghs de hooghte van 8 graden 30 minuten.

Den 21 ende voort dese gheheele maendt uyt / hadden wy variabele winden/ veel stilten/ ende alle daghen groote gheweldighe regen / hadden den 30 smiddaeghs de hooghte van 5 graden.

In 't beghinsel van October hadden wy variabele winden / somtijdts stilten / ende reghende ghewelddigh heele nachten ende daghen aen malkanderen. October.

Den 5 hadden wy de hooghte van 4 graden 27 minuten. Ontrent de middagh was sulcken ghedruys voor aende boegh van 't Schip / dat onse Schipper zijnde achter inde Gaeldery / meynde datter een man voor van 't Schip ofte vande boeghspriet in 't water viel / maer alsoo hy ter zijden daer na uytsach/ sagh hy dat de Zee heel root van bloet was / als ofter een groote menichte bloedt uytghegoten hadde ghewees / daer in hy verwondert was/ niet wetende wat het mochte bedieden; maer bevonden daer na dat een groote ghe-

615. te ghehorende visch ofte Zee-monster teghen 't Schip met zÿn hoorn hadde
ctober. ghestooten met een wonderbaerlÿcke kracht/ want doen wy quamen in Porto Desire, ende 't Schip aldaer op strandt setten om schoon te maecken/ vonden wy voor inde boegh ontrent seven voeten onder water een hoorn in 't Schip steecken / van fatsoen ende dickte seer ghelÿck het eyndt van een ghemeene Olyphants tant/ niet hol/ maer vol/ van heel vast sterck ende seer hart been/ stack door drie huyden van 't Schip heen/ te weten door twee dicke plancken van grenen/ ende een dicke planc van eyckenhout/ noch een stuc in een inhout/ daer 't ten laetsten op ghekeert was/ met groot gheluck ; want soo 't binnen het Schip tusschen de inhouten waer uytghekomen/ 't soude moghelÿck een grooter gat gemaeckt/ ende 't Schip met ons allen in perÿckel van vergaen ghebracht hebben. Desen hoorn stack ontrent wel een half voet diep in 't Schip/ en een kleyn half voet daer buyten/ daer hy met groot ghewelt kort af ghebroken was/ daer over dat Monster soo ghewel digh hadde ghebloet.

Den 6/ 7/ ende 8 noch al variabel regenigh weder/ 't reghende den 8 't gheheele etmael lang.

Den 10 vinghen wy veel visch / en hadden smiddaeghs de hooghte van 3 graden 30 minuten.

De navolghende daghen hadden wy al zuydelÿcke ende variable winden.

Den 15 hadden wy de hooghte van 2 graden ende 35 minuten / ende vinghen dien dagh wel inde 40 Boniten.

Den 16 hadden wy de hooghte van eeen graet/ 45 minuten / vinghen dien dagh seer veel visch/ hadden slecht water/ ende saghen veel Walvisschen.

Tusschen den 19 ende 20 ontrent middernacht passeerden wy de Linie Equinoctiael.

De zuydooste ende zuydzuydooste winden continueerden tot op den 24/ doen kreghen wy een oostzuydooste windt / ginghen zuyden aen / hadden soo hollen water dat de blinden vande zee aen stucken werden ghesmeten / smiddaeghs hadden wy de hooghte 3 graten/ 43 minuten bezÿden de Linie.

Den 25. hadden wy de cours ende windt als vooren. Tot dese tÿdt toe hadden wy ghevaren / sonder dat yemandt in onse Schepen wist (behalven alleen onse Schipper ende Bewindthebber Willem Corneliſſen Schout , ende den Opper-Coopman Iacob le Maire) waer dat wy souden varen: doen wiert ons allen van haer voorghelesen het voornemen van onse reyse (dat was dat wy souden soecken door een anderen wegh) als door de Strate van Magellanes te komen inde Zuyd-zee/ om aldaer te ontdecken seeckere nieuwe Landen in 't zuyden/ daer zy meynden datmen groote rÿckdommen soude konnen halen/ oft soo dat niet naer wensche en quame te succedeeren/ datmen dan voort langs de groote Zuyd-zee soude zeylen na de Oost-Indien. Over dese verklaringhe was onder het Scheeps-volck dien dagh een groote vreught / als die nu wisten waer zy gheleyt wierden/ hoopende oock elck in 't zÿne/ vande goede reyse yet wat te ghenieten/ ende daer van verbetert te wesen.

Den 26 hadden wy smiddaeghs de hooghte van 6 graden 25 minuten/ met schoon weder ende moye koelte. De volghende daghen van October

hadden

hadden wy ooste ende noordooste winden/ ginghen meest zuyden aen/ hadden ten laetsten de hooghte van 10 graden ende 30 minuten. 1615. Novemb

Den 1 November passeerden wy de Sonne / soo dat wy die nu des middaeghs noordwaert van ons kreghen.

Den 3 hadden wy de hooghte van 19 ende 20 minuten / wy saghen sommighe swarte vogels/ met twee ofte drie Jan van Genten/ ende na de middagh zaghen wy een vande Eylanden van Martin Vaes, gheheeten Ascension, lach van ons zuydoost ten oosten/ op de hooghte van 20 graden / wy bevonden aldaer wasschende noordoosteringhe van 12 graden/ hadden de windt al uyt den noorden ende noordnoordoosten/ ghelijck de voorgaende dagen/ doende onsen cours zuyden aen. Op dien dagh kregen het Scheeps-volck dubbelt rantsoen van Wijn/ om dat wy de periculeuse droochten vande Abrolhos ghepasseert waren.

De volghende daghen al tot den 10 toe / zeylden wy meest zuydelijck ende zuydwest/ quamen doen op de hooghte van 25 graden ende 33 minuten.

Den 11 bevonden wy aen 't Compas 17 graden wassende noordoosteringhe/ deden onsen cours met een zuyden wint west ende west zuydwest.

Den 12 hadden wy de windt zuydoost ten oosten/ ende oost / zeylden zuydzuydwest ende zuydwest / waren smiddaeghs op de hooghte van 26 graden 45 minuten.

Den 13/ 14 ende 15 ginghen wy zuyden aen/ ende zuydwest/ met een oostelijcke windt.

Den 16/ 17/ ende 18 met zuydelijcke windt / deden wy onsen cours meest westzuydwest / hadden smiddaeghs de hooghte van 34 graden 15 minuten/ en saghen veel walschot drijven.

Den 19 hadden wy de windt uytten noorden ende noordwesten / zeylden zuydzuydwest aen/ ende bevonden dat wy met de stroom stijf om de zuyd gevoert wierden.

Den 20 hadden wy de hooghte van 36 graden 57 minuten / saghen veel quallen drijven/ ende groote menichte van Zee-luysen / een ghedierte de luysen seer ghelijck/ vande groote als een kleyne vlieghe.

Den 21 hadden wy des middaechs de hoochte van 38 graden ende 25 minuten/ en verandering van water/ wierpen 't loot/ maer vonden geen gront/ hadden 17 graden wassende noordoosteringhe der naelde/ wy saghen dien avont de nieuwe Maen 21 uren out zijnde.

Den 22 wiert by den Raedt gheordonneert yder man daeghs te geven een mutsken Spaensche Wijn/ met een mutsken olije ter weeck/ want de Fransche Wijn ende Boter waren op.

Den 23 sagen wy veel Walvisschen ende bleec water/ hadden smiddaeghs de hooghte van 40 graden 56 minuten.

Den 24 saghen wy noch veel groote visschen / ende veel steenkroos drijven/ hadden hol water uytten westen/ ende saghen seer veel ghevoghelte.

Den 30 hadden wy bleeck water / als oft wy by landt hadden gheweest/ waren op de hooghte van 46 graden ende 15 minuten/ saghen oock veel ghevoghelte.

1615. Decemb. Den 2 December op de hooghte van 47 graden ende 45 minuten/ saghen wy veel steenkroos drijven.

Den 4 saghen wy noch veel steenkroos/ bleeck water ende veel ghevogelte/ hadden smiddaeghs de hooghte van 47 graden ende 25 minuten/ ende 16 graden wassende noordoosteringhe der Zeylnaelde/ teghen den avont wierpen wy gront op 75 vadem santgront.

Den 5 smorghens wierpen wy gront op 65 vadem/ saghen veel ghevogelte ende kroos/ des smiddaeghs hadden wy de hooghte van 46 graden ende 25 minuten/ santgront op 54 vadem/ saghen dien dagh veel Walvisschen.

Den 6 smorghens met den dage hadden wy diepte van 46 vadem/ gingen met een noordwesten wint westzuydwest aen/ hadden smiddaeghs de hooghte van 47 graden ende 30 minuten/ na de middagh hadden wy gront op 42 vadem. Ontrent te vier uren saghen wy het Lant/ was niet seer hoogh/ een slechte Cust/ witachtigh aen te sien/ wy vervielen naer wenschen ende begeeren recht benoorden de Haven van Porto Desire, ende des avonts setten wy 't op 10 vadem/ ontrent anderhalf myle vande wal/ hadden een ebbe die om de zuyd liep/ soo sterck als inde hoofden oft voor Vlissinghen.

Den 7 smorghens lichten wy ons ancker/ ginghen onder zeyl zuyden aen/ tot ontrent de middagh/ doen quamen wy voor de Haven van Porto Desire, legghende op de hooghte van 47 graden ende 40 minuten/ liepen na het gat toe/ daer komende hadden peyl hoogh water/ soo dat de klippen daer Olivier van Noord af schrijft/ dieme in't in zeylen van dese Haven noordwaert van hem moet laten/ al onder water waren/ maer aende zuydhoeck laghen eenighe klippen boven/ die wy daer voor aensaghen/ liepen daeromme daer bezuyden heen/ maer zeylden bezuyden het rechte gat/ in een verkeerde inham in een sack/ en settent daer met hoogh water op vijfdhalf vadem: doen 't water laegh was hadden wy niet meer als 14 voet waters/ soo dat het Schip de Eendracht met het achterschip vast op de grondt sat/ ende was al klippighe gront/ wy hadden de wint westelijck uyt het landt/ ende slecht water/ tot ons gheluck/ want hadden wy een oostelijcke windt ghehadt met eenighe koelte/ wy hadden 't Schip ghewisselijck quijt geweest/ wy vonden daer op de klippen veel Eyeren/ ende vinghen daer schoone Mossselen ende visch/ onder andere Spieringhen van 16 duymen lang/ daer over wy dese Inham noemde de Spierincx-bay. Onse Sloep voer aen de Pinguijns Eylanden, legghende oostzuydoost twee mijlen van Porto Desire, die quam des avondts laet aen boort/ brachten twee Zee-leeuwen ende 150 Pinguijns/ die wy des anderen daeghs aten.

Den 8 smorghens met den dagheraet zeylden wy met een landelijcke wint uyt de Spierincx-bay/ ende settent recht voor de Haven van Porto Desire, sonden onse Sloep om in 't gat te diepen/ die quam teghen de middagh weder/ vont 12/ 13 vadem waters in 't gat/ recht namiddagh met peyl hoogh water en een oostnoordooste windt/ ginghen wy weder onder zeyl/ het Jacht voor heen/ recht het gat in. Doen wy ontrent anderhalf mijl de Riviere ingezeylt waren/ kreghen wy inde windt/ lieten ons ancker vallen op 20 vadem/ de gront was daer van gladde steen/ want kreghen een half ure daer na een

een harde wint uyt den noordwesten / beyde de Schepen legghende elck voor 1615.
twee anckers / dreven terstont teghen de zuydwal aen / ja 25 anckers en sou- Decemb.
densé niet ghehouden hebben / soo dat wy vastelijck meenden beyde Schepen daer verlooren te hebben. Het groot Schip sat met de kimmen op de klippen / ende schrode met het vallende water daer by neder altemet wat / dan bleef dicht: maer het Jacht beviel op de klippen / alsoo dat het water hem gheheel ontliep / ende datmen met het laeghste water droogh-voets onder de kiel nefsens de groote mast mocht doorloopen: de kiel stondt meer als een vadem uyt het water / een dinck seer schrickelijck om te sien. Ende also 't uyt den noordnoordwesten sterck waeyde / wert het vande wint voor omvallen opghehouden / dat bleeck daer uyt / dat doen 't begon te stillen / vielt tegen de wint vande wal af op zijde / met de kimmen wel drie voet legher als de kiel / daer wy alle seer van verschrickten / meenende het Jacht verlooren ende quijt te zijn / maer de vloet komende ende stil blijvende / rees het weder op / daer wy alle niet weynigh in verblijt waren. 's Avonts met een stilte wonden wy vande wal af / ende snachts quam 't Jacht oock by ons.

Den 9 smorghens ginghen wy weder onder zeyl inwaert aen / ende quamen by 't Conincx Eylandt, van Olivier alsoo genaemt. Het Jacht geraeckte daer achter / ende settent daer / maer met d'Eendracht konden wy daer niet binnen komen door contrarie wint. Ons volck voeren aen 't Eylandt / dat was bykans gheheel met Eyeren bedeckt / een man stil staende met zijn voeten aen een / kost met zijn handen bereycken 54 nesten / elck met drie ofte vier Eyeren / van ghedaente (maer wat grooter) als Kivits Eyeren / waren van swarte Sternmeeuwen / wy brochtense by duysenden 't Scheep / ende atense.

Den 10 voer onse Boot aende noordzijde vande Rivier / om versch water te soecken / maer konden geen vinden / dolven kuylen sommighe wel 14 voeten diep / maer vonden 't water al brack / soo wel op 't hooghe gheberchte als inde valeyen / 's avonts quamense weder aen boort / brochten vogelen ende eyeren met groote menichte.

Den 11 voer de Boot beneden in de Riviere aende zuydzijde / om water ende menschen te soecken / maer en vonden niet dan brack water / sagen sommighe Struysen ende beesten by na als Herten / met seer langhe halsen / ende waren seer schu van ons. Op 't hooghste van 't gheberchte vonden wy eenighe begraeffenissen / dat waren eenighe hoopen steen / ende alsoo wy niet en wisten wat dat mochte beduyden / hebben wy die van een ghewor pen / ende daer onder ghevonden gebeenten van menschen van 10 ende 11 voeten lang. Sy legghen de verstorvene op 't hooghste vande geberchten op d'aerde neder / ende bedeckense met een deel steenen / alleenlijck datse bevrijt zijn van de Beesten ende 't Ghevoghelte.

Den 12 / 13 / 14 / 15 ende 16 zijn ons volck noch dagelijcks aen lant gevaren om water te soecken / maer niet ghevonden / dan brochten veel voghelen ende menichte van visch t'Scheep.

Den 17 brochten wy ons Schip binnen 't Conincx-Eylandt aen de wal met hoogh water / om schoon te maecken / bevielen heel droogh / soo datmen daer drooghs-voets mocht omgaen.

1615. Decemb. Den 18 is ons Jacht oock aende strandt gheset ontrent 2 musquet schoten van ons Schip/ om schoon te maken.

Den 19 alsoo wy doende waren om de Schepen beyde schoon te maken/ en datmen onder 't Jacht soude barnen/ is de vlam onvoorsiens en seer haestich opgheslaghen tot in 't wandt/ ende terstondt inde hooghte gheweest/ soo datter in een ooghenblick gheen kans was om te uytten/ te meer alsoo 't Jacht op 't drooghe sat wel 50 voeten van 't water/ ende moestent alsoo voor ons ooghen gheheel zien verbranden/ sonder dat wy eenigh weer daer voor konden doen.

Den 20 met hoogh water brochten wy ons Schip d'Eendracht weder van landt/ ende voeren aen 't Jacht/ ende blusten den brandt: maer 't was gheheel tot aen 't water afghebrant. De volghende daghen hebben wy watter van overghebleven was ghesloopt/ het hout ende het yserwerck dat wy konden bekomen/ met het gheschut ende d'anckers gheberght.

Den 25 vonden ons volck (een groot stuck te lande in) eenighe kuylen daer versch water in stont/ dan was wit ende heel dick/ daer hebben wy dagelijcx water ghehaelt. De sommighe van 't volck droeghen 't water in kleyne vaetkens op haer schouderen/ de andere ginghen gheweert met Musquetten om haer te beschermen. Andere haelden daghelijcks veel voghelen ende eyeren/ oock jonghe Zee-leeuwen/ die wy aten/ ende redelijck van smaeck waren. Dese Zee-leeuwen is een ghedierte vande grootte gelijck een kleyn Peert/ hebben hoofden als Leeuwen/ met lanck ruych hayr om de halsen/ maer de wijfkens zijn slecht sonder hayren/ niet half soo groot als de mannekens/ men kost die niet dooden dan met een musquet inde borst ofte harssenen te schieten/ want al haddense hondert slaghen met handtspaecken ofte koevoeten/ dat haer 't bloedt tot mond ende neusgaten uytliep ghehadt/ soo liepense nochtans wech. Terwijlen wy hier in dese Rivier lagen/ hadden wy veel harde winden/ ende somtijts veel reghen ende onweder.

1616. Januarius. Den 9 Januarij hebben wy ons leste water t'scheep ghehaelt/ ende den 10 zijn wy t'zeyl gegaen om onse reyse te voorderen/ maer teghen de middagh kreghen wy de windt uytter Zee/ soo dat wy 't weder setten by 't Leeuwen Eylandt/ vinghen dien dagh veel visch ende voghelen.

Den 12 voer onse Sloep na de Pinguyns Eylanden/ om Pinguyns te halen/ maer kost door quaedt weder die dagh niet weder aenboort komen/ maer vernachte inde Spieringbay/ quam 'sanderdaeghs smorghens vroegh aen boort/ gheladen met Pinguyns/ maer waren door de groote menichte bedorven/ ende wy worpense over boort. Des naemiddaeghs den 13 zeylden wy uyt Porto Desire, maer alsoo 't stille wierdt setten wy 't buyten de haven/ daer na begont weder te koelen/ wy lichten ons ancker ende zeylden t'zeewaert in.

Den 18 saghen wy smorghens Zebalds Eylanden, Zuydt-oost van ons ontrent drie mijlen/ die legghen vande Straet verscheyden/ naer 't schrijven van Zebaldt de Weert, oostnoordoost/ ende west zuydwest ontrent vijftigh mijlen/ wy hadden smiddaeghs de hooghte van 51 graden.

Den

Den 20 saghen wy veel steenkroos drijven / bemerckten dat wy harde stroom hadden / die om de zuydwest ginck / hadden smiddaeghs de hoochde van 53 graden / wy gisten ons 20 mylen van landt bezuyden de Strate van Magellanes. 1616. Ianuarius

Den 21 hadden wy 'smiddaeghs de hooghde van drie-en-vijftich graden.

Den 23 smorghens vroegh kreghen wy een zuydelijcke windt / dan teghen de middagh wierdet stil / daer na liep de windt westelijck / smiddaeghs wierpen wy grondt op 50 vadem / swarte zant-gront met kleyne steentjens / doen kreghen wy een noordelijcken wint met slecht water en moy weder / het water was soo bleeck als of wy binnens landts waren gheweest / en zeylden zuyden ten westen aen. Ontrent drie uren na den middagh saghen wy landt in 't westen ende zuydwesten / ende openbaerde hem korts daer nae oock in 't zuyden / hadden savondts een noordelijcken wint / ginghen oostzuydoost aen / om boven 'tlandt te blyven / het koelde heel dicht met hol water / soo dat wy de Marsseyls inde marss[illegible] hadden.

Den 24 smorghens vroegh wierden wy het Landt aen stuerboort ghewaer / ende lagh niet boven een groote mijl van ons / wy hadden daer grondt op 40 vadem en een Westelijcke windt / het landt streckte Oost ten zuyden / met seer hoogh gheberchte / dat al wit van sneeu bedeckt lach. Wy zeylden al by dat landt langhs / ende ontrent de middach quamen wy dat ten eynde / en saghen een ander Landt daer beoosten / dat oock seer hooch en de hackelich aen te sien was. Dese Landen laghen na ons goet duncken ontrent acht mylen van malkanderen / ende scheen daer tusschen beyden door een goede passagie te wesen / en vermoeden te vaster / om dat wy merckten datter een harde stroom om de zuyd tusschen dese Landen in liep / hadden smiddaeghs de hoochte van 54 graden 46 minuten / na de middagh kreghen wy een noordelijcke wint. Wy liepen na dese openinghe toe / maer teghen den avondt werde het stil / en dreven dien nacht met harde stroom ende weynighe windt heen. Wy saghen ontelbare menichte van Pinguijns / oock Walvisschen by duysenden / soo dat wy ghestadich daer op moesten passen met aenloeven ende draggend te houden / om de Walvisschen te myden / op dat wy haer niet op 't lijf en zeylden.

Den 25 smorghens waren wy dicht by 't oostelijcke landt / dat was seer hooch ende hackelich / ende streckt op de noordzijde oostzuydoost heen soo verre wy sien konden / wy gaven dat den name van het Staten Landt, maer het Landt daer bewesten ons / noemden wy Mauritius de Nassouw, Wy vermoeden datmen aen beyde zyden goede reede ende zandtbaeyen soude vinden / want 't was aen beyde zyden met schoone zant-stranden / ende moye opgaende zandtgronden. Visch / Pinguijns en Zee-robben zijn daer in grooten overvloet / oock ghevoghelte en water ghenoech / dan boomen en konden wy niet sien. Wy hadden eenen noordelijcken wint in 't gat / gingen zuydzuydwest aen / met harde voortganck / smiddaeghs hadden wy de hooghte van 55 graden en 36 minuten / en setten doen onse cours zuydwest aen / met dichte koelte en reghen / met stijve voortganck. Wy saghen het Landt bezuyden

het

1616. Januarius. het gat van't westelijckste eyndt van't Lant Mauritius de Nassouw af strecken westzuydwest/ende zuydwest heen / soo veer wy beooghen konden / al heel hoogh ende hackelich Landt. Des avondts liep de windt zuydwest/ en wy liepen doen dien nacht zuydwest over met holle dyningen uyttten zuydwesten ende seer blau water / daer uyt wy oordeelden ende voorseecker hielden / dat wy groot ende diep water te loefwaert hadden / niet twijffelende of dat en was de groote zuydzee/ daer over wy seer verblijt waren/ houdende dat by ons een wegh ondeckt was/die tot die tijdt toe de menschen onbekent was gheweest / ghelijck wy dat oock naderhandt bevonden waerachtich te zijn. Wy saghen hier uyttermaten groote Jan van Genten ofte Zeemeeuwen/ grooter van lijve als Swanen/haer vleughelen uytghestreckt zijnde / waren elck meer als een vadem lanck. Dese Voghels door d'ongheswoonheydt van menschen te sien / quamen by ons op't Schip sitten / lieten haer van't volck grijpen ende doot slaen.

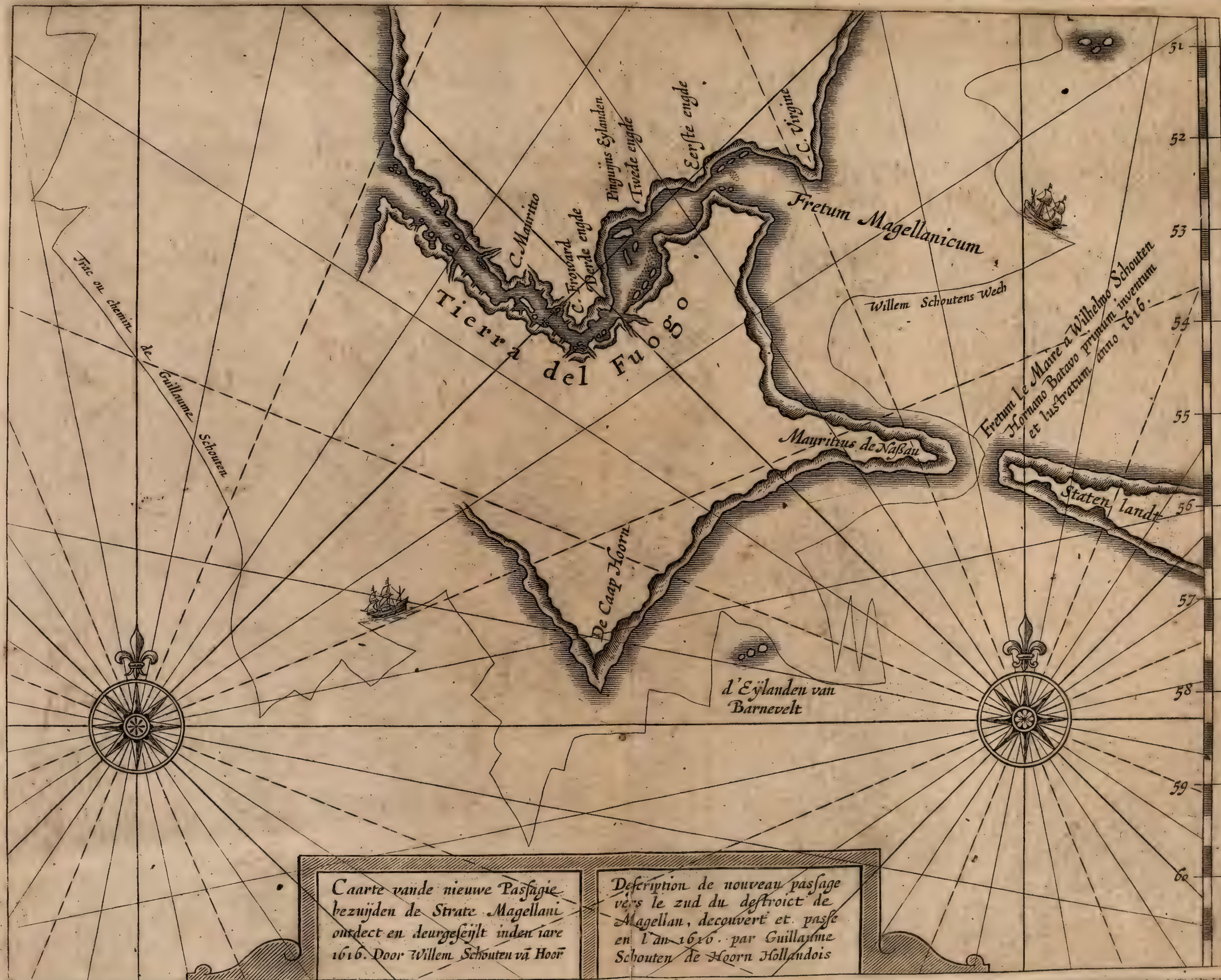
Den 26 hadden wy smiddaeghs de hoochte van 57 graden / met een vliegende storm uyttten westen ende zuydwesten, dit 't gheheele etmael duerde/met heel hol en blau water. Wy lietent zuydwaert overstaen/ met een schoverzeyl/saghen in't noordwesten noch hoogh landt / snachts wenden wyt noordwestwaert over/al met een schoverzeyl.

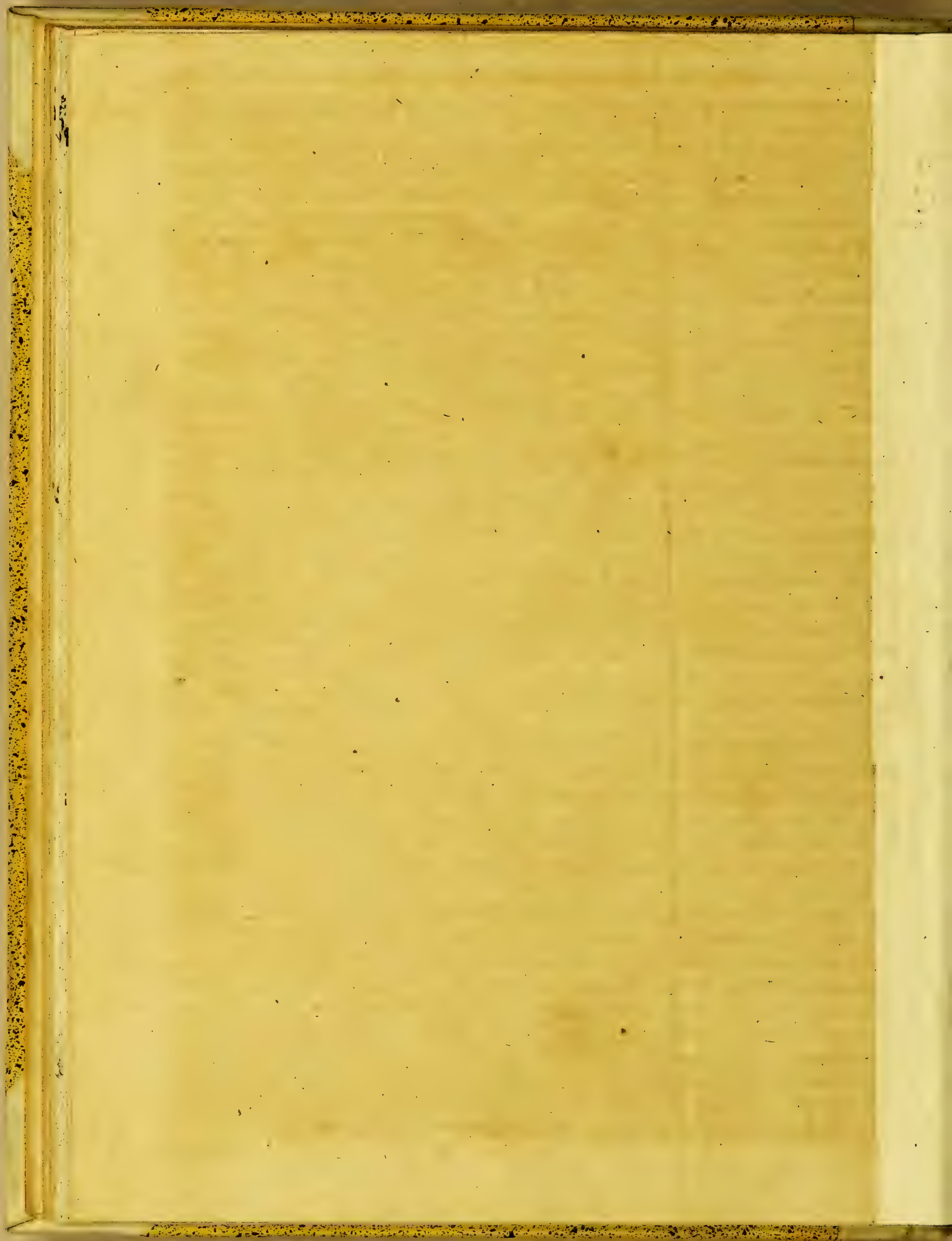
Den 27 hadden wy smiddaeghs de hoochte van 56 graden 51 minuten/ was kout weder met haghelbuyen en regen/hadden de wint west ende westzuydwest/liepen eerst zuydwaert / daer naer noordwaert over met schooverzeylen.

Den 28 hebben wy smorghens onse Marsseylen daer weder by geset/hadden holle dyninghen uyttten westen/ hadden de wint eerst west daer na noordoost /liepen eerst zuyden daer na west ende west ten zuyden aen/ hadden smiddaegs de hoochte van 56 graden achtenveertich minuten.

Den 29 smorghens met den dagh hadden wy eenen zuydoosten wint / deden onsen kours zuydwest aen. Nae de vroeghkost saghen wy voor uyt twee Eylanden westzuydwest van ons / en ontrent de middagh quamen wy daer by/ maer en mochten die niet boven zeylen / soo dat wy daer benoorden om liepen / dat waren dorre grauwe klippen/ met noch eenighe kleyne klippen die daerom lagen/ leggende op de hoochte van 57 graden bezuyden de Linie Equinoctiael. Wy gaven die den name van d'Eylanden van Barnevelt/ na den E: Heere Johan van Oldenbarnevelt / Advocaet vanden Lande van Hollandt ende Westvrieslandt. Wy zeylden al westnoordwest aen / teghen den avondt saghen wy weder landt in't noordwesten ende noordnoordwesten van ons / dat was het landt bezuyden de strate van Magellaen/ en streckt al zuydwaert henen/ was al hoogh ghebercht met sneeu bedeckt/eyndende met een scherpe hoeck/die wy noemden de Caep van Hoorn/en leyt op de hoochte van 57 graden 48 minuten. Wy hadden doen schoon weder/ kreghen savonts een noordelijcke windt/ en hadden holle dyninghen uyt den westen / deden onsen cours al westelijck aen en bevonden dat aldaer stercke stroom om de West ginck.

Den 30 hadden wy noch holle dyninghen uyt den westen met blau water en stercke

Caarte vande nieuwe Passagie bezuijden de Strate Magellani ontdect en deurgeseijlt inden iare 1616. Door Willem Schouten vā Hoorn
Description de nouveau passage vers le zud du destroict de Magellan, decouvert et passe en l'an 1616. par Guillaume Schouten de Hoorn Hollandois
Fretum Magellanicum
Tierra del Fuogo
C. Virgine
Eerste engde
Tweede engde
Pinguyns Eylanden
Derde engde
C. Froward
C. Mauritio
Willem Schoutens Wech
Fretum le Maire a Wilhelmo Schouten Hornano Batavo primum inventum et lustratum anno 1616.
Mauritius de Nassau
Staten landt
De Caap Hoorn
d'Eylanden van Barnevelt
Trac ou chemin de Guillaume Schouten
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60

en stercke stroom / die al om de West ginck / 't welck ons al vast vertrouwen gaf dat wy een open wegh hadden tot de Zuydzee / smiddaechs hadden wy de hoochte van 57 graden 34 minuten. 1616. Ianuarius.

Den 31 smorghens hadden wy de wint uyt de noordelijcker handt / ginghen west aen / hadden smiddaechs de hoochte van 58 graden / na de middagh liep de wint te westen / ende westzuydwest / en variabel / doen waren wy de Caep van Hoorn ghepasseert / ende en konden gheen landt meer sien / maer hadden holle dyninghe uyt den westen en seer blau water / 't welck ons doen noch meer en ten vollen verseeckerde dat wy de ruyme Zuydzee voor uyt hadden / sonder eenigh landt. Wy hadden hier variable winden / met veel regen ende haghelbuyen / soo dat wy 't dickwils over ende weder wenden.

Den 1 Februarij hadden wy kout weder / met een storm uytten zuydwesten / soo dat wy met schoverseylen by laghen / leggende noordwest ende west noordwest over. February.

Den 2 hadden wy eenen westen wint / liepen zuydwaert over / en hadden smiddaeghs de hoochte van 57 graden 58 minuten / en vonden 21 graden noordoosteringhe der naelde. Saghen dien dach menichte van groote Zeemeeuwen en ander ghevoghelte.

Den 3 hadden wy smiddaeghs de hoochte van 59 graden 25 minuten en was tamelijck weder / maer hadden harde wint uytten westen / hadden dien dach gheweest na onse gissinghe op de hoochte van 59 graden en een half / maer hebben geen lant noch eenich teycken daer van nae 't zuyden vernomen.

Den 4 hadden wy smiddaegs de hoochte van 56 graden / ende 43 minuten hadden variable winden / meest uytten zuydwesten / wenden dickwils heen en weder / na de wint liep / hadden noch 11 graden noordoosteringhe.

Den 5 hadden wy een stercke stroom uyt den westen / met hol water / soo dat wy gheen zeyl konden voeren / moestent laten drijven tot believen van de windt.

Den 8 smorghens liep de windt zuydelijck / en wy liepen westwaert over / ontrent de middagh liep de windt by 't noordwesten / en wy wendent zuydwaert over / hadden de hoochte schaers van 59 graden / hadden voort variable stercke winden uyten noordwesten / ende noordnoordwesten / met mist / koude / haghel en sneeu / en laghen met schover zeylen by / liepen westwaert over. De volghende daghen hadden wy al kout / kakich / mottich en mistich weder.

Den 12 kreghen alle het Scheepsvolck dry dubbeld rantsoen van Wijn / tot een vreuchden teecken van onse victorie / om dat wy de Strate Maggellaen doen Oost van ons hadden. Ten selven daghe wierdt by ghemeen advijs van den breeden Raedt / op 't versoeck ende aenhouden van onse opper-Coopman / de nieuwe doortocht (die wy ontdeckt hadden tusschen de Landen van Mauritius de Nassou / ende het Staten-Landt) den name ghegheven van de Passagie ofte Strate le Maire, hoewel die met meerder recht wel hadde moghen ende behooren te heeten / de Strate van Willem Schouten / na onse Schipper / als door wiens kloeck beleydt ende zeemanschap / 't selve al vermeest bestaen ende uytghevoert is. Gheduerende den tijdt dat wy de voorsz

1616. Februar. nieuwe Strate passeerden/ende bezuyden dat nieuwe ghevonden Landt om zeylden/al tot dat wy weder aen de West-zyde de Strate van Magellaen gepasseert waren hadden wy meest den tydt veel stercke stormen / seer hol water / dagheliicks regheuachtich/ mistich/ mottich en dysich weder / met veel haghel en sneeu/soo dat wy niet weynich armoede en ongemack passeerden. Maer tghene wy soo ghelluckelijck ontdeckt hadden/ende hopende dat'tghene wy noch voor hadden te ontdecken / oock ghelluckelijck soude afloopen/ heeft ons gemoet versterckt/dat wy alle swaricheyt als niet/te rugge stelden/ ende met alle couragie manlijck sochten te voorderen / soo veel wy mochten.

Den 13 hadden wy noch veel reghen en de mistich kakich weder / saghen veel Ghevogelte ende Zeerobben.

Den 14 hadden wy de hoochte van 51 graden en 50 minuten / hadden noch al mistich/mottich ende kakich weder (ghelijck den 15) doch slecht water / hadden doen de hoochte van 51 graden 12 minuten / hadden de windt westelijck / en deden onse cours noordelijck aen / wy bevonden oock dat de stroom met ons liep om de Noord.

De volghende daghen hadden wy noch als voren de wint uptten noordwesten/noordnoordwesten ende westelijcker hant tot op den 23/doen kreghen wy de ghenerale zuydelijcke windt en goet weder / hadden holle dyninghen uptten zuydtwesten / smiddaeghs hadden wy de hooghte van 46 graden 30 minuten.

Den 24 haelden wy ons boven-gheschut upt het ruym / ende hebben dat op ghestelt.

Den 25 hebben wy onse bramzeyls ende boven-blinde weder op-ghestelt/ als nu ghekomen zijnde in een vredighe Zee / daer wy alle stormen ende ongheweerte waren ghepasseert.

Den 27 hebben wy oock onse onderste laegh gheschut boven ghehaelt/ ende weder opgheftelt/want in Porto Desire hadden wy dat alle beneden ghebracht/ende alle wintvangh afghenomen / hadden dien dagh smiddaeghs de hoochte van 40 graden effen / met moy weder en zuyden ende zuydoosten wint/en goede voortganck / ghelijck de voorgaende daghen / en ginghen al Noorden aen.

Den 28 wiert by den Raedt ende de vier Stuyrluyden ghere solveert / dat wy aen de Eylanden van Iuan Fernandus souden zeylen om aldaer te ververschen / alsoo sommighe van ons volck door het groot gheleden ongehemack/ heel zeemoed/ ende sommighe niet weynich van't scheurbuyck ghequelt waren/hadden dien dach de hoochte van 35 graden 53 minuten. Des avonts maeckten wy kleyn zeyl/om niet by nacht op't Lant te vervallen/ en om dat wy't by nacht niet en souden voorby zeylen/ginghen noordnoordoost aen.

Martius. Den 1 Meert smorghens met den dach saghen wy de Eylanden van Iuan Fernando, recht voor upt noordnoordoost van ons / hadden een zuyden windt met moye koelte en moy weder. 'sMiddaeghs quamen wy daer by/hadden de hoochte van 33 graden en 48 minuten. Dese Eylanden zijn twee in ghetal/ beyde heel hooch Lant/het kleynste dat is het westelijckste / is een dorbar Eylandt/niet dan kale Berghen en klippen / maer het grootste (dat is het

Oostelijckste) is oock vol hoogh gheberchte / maer vol gheboomte ende seer 1616.
vruchtbaer/ daer is menichte van Vee / als Verckens ende Bocken / aen de Martius.
Kuste onuyt spreeckelijcke menichte van goede Visch/ soo dat de Spanjaerts
daer somtijts komen visschen / en in korten tijdt haer schepen vol vanghen/
die sy na Peru voeren.

Wy liepen aen de Westzyde van dese Eylanden henen / 't welck een
misslach voor ons was/ moesten daer beoosten om gheloopen hebben / om op
de Reede te komen/die leydt by de Oost-hoeck van't grootste Eylandt/ want
alsoo wy van bewesten om/ende achter 't Lant quamen/ gheraeckten wy on-
der 't Lant in stilte /deur dien het Landt hooch ende steyl is / soo dat wy met
het schip niet en konden by 't Landt komen om te anckeren / sonden daerom
onse Boot na 't Landt om te diepen / die quam savondts weder aen boort/
brocht tydinghe dat sy dicht onder 't Lant gront hadden geworpen op 40 en-
de 30 vadem santgront / die losschende op drooghde tot op drie vadem toe/
wel bequaem om te anckeren neffens een schoone groene valey/die vol groene
boomen stont lieffelijck aen te sien/dan zy en waren om de korthceyt des tijdts
niet aen landt /en dat sy hier en daer 't versch water in overvloet van't hoo-
ghe Lant hadden sien komen afloopen/ saghen oock veel Bocken ende ander
ghedierte op't gheberchte,/dat sy niet wel van verre kosten bekennen : sy had-
den oock in korte tijt een goede menichte van schoone visch ghevanghen / soo
haest en haddense de hoeck niet int water laten gaen/of terstondt wasser visch
aen/soo datse ghestadich sonder ophouden niet ghedaen hadden als visch op-
halen/waren meest Corcobado ende Steenbrasems/en hadden oock menichte
van Zeewolven ghesien. Dese tydinghe maeckte het Scheepsvolck alle
seer verblijt/bysonder sommighe die het scheurbuyck hadden / hopende hier
ten vollen te ververschen/ende lijfs gesontheyt te bekomen. Des nachts wer-
det stil/ soo dat wy doen mette stroom een stuck wech ghedreven wierden.

Den 2 des smorghens waren wy met het Schip weder dicht onder't
lant/ maer en konden soo na niet komen / (hoe veel weere dat wy oock deden)
dat wy gront konden beworpen/ wy sonden weder eenich volck na landt/som-
mighe om te visschen / en sommighe na Vee te gaen soecken / zy konden wel
menichte sien van schoone Verckens/Bocken ende ander gedierte/maer om
het kreupelbosch wille niet beloopen noch besetten. Terwylen dat sommi-
ghe wat water haelden / hadden die inde boot waren / ontrent twee tonnen
visch ghevanghen al mette hoeck. Daer mede moeste wy dat schoone Ey-
landt verlaten /sonder meer daer van te ghenieten.

Den 3 des smorghens waren wy wel ontrent vier mylen beneden dese
Eylanden ghedreven/niet tegenstaende dat wy het gantsche etmael ons beste
hadden ghedaen om die te beseylen/ 't welck ons ten laetsten begon te verdrie-
ten/ siende dat het onmoghelijck was die te bekomen / daeromme is doen by
den Raedt goet ghevonden ende besloten dat wy d'Eylanden souden verlaten
ende onse cours volghen om onse reyse te voorderen/ alsoo wy alle daghen een
seer goede wint hadden/ ende over 't hooft lieten waeyen / tot seer groot leet-
wesen ende verdriet vande siecken/die daer mede alle hope van haer leven ver-

 loren

loren/ van Godt versacht. Dese Eylanden leggen op de hoochte van 33 graden 40 minuten.

1616. Martius.

De resolutie ghenomen / setten wy onse cours noordwest ten westen / met een lustighe koelte uytten zuyden/ende goede voortganck.

Den 11 passeerden wy voor de tweede reyse den Tropicum Capricorni met een zuydooste windt/ ende noordnoordweste cours/daer kreghen wy den generalen oosten ende oostzuydooste windt/ver volghden noch met den noordnoordwesten gangh tot den 15 toe / tot op 18 graden / doen veranderden wy van cours / en sloten dien dagh onse roep-sloep in malkander/om die te ghebruycken soo wy by eenighe Landen mochten komen.

Den 17 hadden wy de hoochte van 19 graden / deden onsen cours Westnoordwest.

Den 20 hadden wy de hoochte van 17 graden/en seer holle dyningen uytten zuyden / de windt als voren al oostzuydoost / en ginghen westnoordwest aen/ hadden op ons Compas een halve streeck noordwesteringhe. Saghen dagheliјcks veel pylsteerten ende ander ghevoghelte. Pylsteerten syn spierwitte voghelen / met roode becken ende roodachtighe hoofdekens/ hebben langhe witte ghespleten steerten van 2 ofte derdehalf voet langh/ men vindt die in alle deelen vande weerelt waermen komt / zyn van de groote van een ghemeene Zeemeeu.

Den 24 hadden wy de hoochte van 15 graden / deden onsen cours West aen / hadden alle daghen holle dyninghen uyt den zuyden / hoe wel wy ghestadich styve koelte hadden uytten oostzuydoosten / het ginck alle daghen styf voort.

Aprilis. Den 3 April Paesdach hadden wy de hoochte van 15 graden 12 minuten / hadden gheen afwyckinghe maer de naelde trock recht noorden ende zuyden. De scheurbuyck begost seer onder ons volck te ontsteecken /en de helft was daer al mede besmet.

Den 9 sterf Jan Cornelisz Schouten / Schipper op't Jacht gheweest/ en broeder van onse Schipper Willem Cornelisz Schouten / na dat hy wel een maent aen een seer quade sieckte hadde gheleghen.

Den 10 smorghens/na dat het Gebedt ghedaen was/wiert de doode buyten boort gheset/ ende na de broeghkost saghen wy't landt noordwest / ende noordwest ten noorden van ons ontrent drie mylen / dat was een leech Eylandt en niet groot. Wy saghen hier oock een groote menichte van meeuwen, ende visch/ende setten onsen cours nae't Eylandt toe / meenende aldaer eenighe ververschinghe te kryghen / die wy overmits het scheurbuyck grootelycks van nooden hadden. Teghen de middagh quamen wy by't landt / ende wierpen't loot/maer hadden gheen grondt / waer over wy onse sloep uytsetten/om te sien of wy gheen gront souden vinden. De Sloep wederkeerende/ seyde gront ghehadt te hebben op 25 vadem/ ontrent een kleyn musquetschoot van landt / ende seyde oock ghesien te hebben veel Hayen ende andere visch/ van sulcken slach als wy aen Ioan Fernando ghevanghen hadden/ maer wy en dorsten met ons Schip soo dicht onder de wal niet komen / vreesende voor eenich perijckel. Teghen de middagh voer onse Sloep weder na landt

toe/ om te besien offer wat te krijghen was/ maer komende by't Eylandt/ 1616.
konden zy met de sloep niet stranden/deur dien het daer soo seer barnde/waer Martius.
over zy haer in't water begaven / swommen en trocken malkanderen aen landt/latentende de Sloep op de dregh ligghen. Des avonts quamen sy weder aent boort/maer hadden niet uytgherecht / dan alleen zy brochten een deel groen kruyt/dat van smaeck was als Hollantsche Tuyn-kars. Seyden ghesien te hebben drie Honden die niet en blaften / noch eenich geluyt gaven: sy vondender eenighe plaskens waters dat van dien dagh gheregent was. Het Eylandt/ naer ooghemercken / schijnt met hoogh water meest onder te vloeyen/hadden anders niet dan buyten om een rant als een dijck met groene Boomen/schoon om aen te sien/ende int midden van dien ende elders lach veel zout water. Het leyt op de hooghte van 15 graden 12 minuten / en van de Custe van Peru verscheyden na onse gissinghe 925 mijlen. Dit etmael was de wint Noordelijck/ende wy ginghen weder west aen na de Eylanden van Salomon / en lieten dat Eylandt den naem van't Honden Eylandt. Des nachts waydent stijf/ met een groote slachreghen / soo dat ons groot zeyl een stuck weechs uyt de lijck raeckte.

Den 14 was de wint Oost ende oostzuydoost / de cours west ende west ten noorden/koelte ende weder als voren / saghen veel visch ende voghelen/ ende des namiddaeghs saghen wy weder een leech Eylant Noordwest van ons/dat seer groot was / streckende noordoost ende zuydwest / waer over wy altesamen seer verblijt waren / op hope van water ende verversschinghe te krijghen/ende liepender na toe/settende onse Cours noordwest aen. Teghen den avont/wesende met ons noch weleen mijl van Lant/quamer een Canoe ons te ghemoet met 4 Indianen / die gheheel en al naeckt en root van coleur waren / met seer swart ende lanck hayr. Sy bleven altijt een goet stuck van't Schip/roepende ons eerst toe/ ende wijsende dat wy aen Landt souden komen/ maer wy konden haer niet verstaen/noch sy ons/ hoewel wy haer in Spaensche / Maleysche / Javaensche ende onse Nederduytsche sprake toe riepen. Des avonts met Sonnen ondergangh quamen wy by't Lant/maer hadden gheen grondt/noch oock veranderinghe van water / hoewel wy ons soo dicht by't lant begaven / dat wyder wel met een musquet opgheschoten souden hebben/waer over wy het wederom 't zeewaert wenden/ ende de Canoe gingh nae Landt / daer hun een groote menichte van Indianen op de strandt waren wachtende. Een weynigh tijdts daer na quammer wederom een Canoe van Lant nae't Schip toe/maer en wilde ons/als de andere/niet aen boort komen: Sy riepen wel / en wy mede / maer konden malkanderen niet verstaen/en haer Canoe viel om dat wy't saghen/maer sy haddense metter haest weder overendt / ende waren met een gauwigheyt terstont weder daer in / sy wesen ons al voort na Lant toe / ende wy haer wederom nae't Schip/doch sy wilden niet komen / waer over wy weder onsen Cours ginghen/ ende t'Eylandt verlieten / zeylende zuyden ende zuydwest aen/om boven't Lant te zeylen. Dit Eylandt is niet breet/ dan seer langh / staende vol Boomen/het welcke/soo ons dochte Palmitas ende Cocos Boomen waren/

1616. Martius. leydt op de hooghte van 15 graden 15 minuten / ende heeft een witte zandt-strant. Des nachts sagen wy tot verscheyden plaetsen vyeren op't Landt.

Den 15 smorghens soo wy snachts ontrent thien mylen zuyd-zuyd-west hadden ghezeylt/ zeylden wy smorghens dicht onder 't Landt langhs / daer saghen wy oock veel naeckte menschen langhs de strant/ roepende ende kryтende (soo't scheen) dat wy aen Landt souden komen / daer quam wederom een Canoe van Landt met drie Indianen naer ons toe/ die mede riepen/ doch en wilden ons als voren niet aen boordt / maer roepden na onse Sloep toe/ daer sy dicht by quamen / ẽn ons volc bewees haer alle vrientschap/ haer gevende eenige Coralen ẽn Messen/ dan sy konden malkanderen niet verstaen. Een weynigh tydts by de Sloep ghewee st hebbende / scheydense daer van/ ende quamen soo na ons boort / dat wyse een toutjen toewierpen / het welcke sy namen/ dan wilden haer int Schip niet begeven/ maer wel in onse Sloep/ die wederom van Landt quam sonder yet uytghерecht te hebben. Immers na dat sy langhe aen ons boort gheweest hadden / quammer ten lesten eenen in de Gaelderye / die de Spyckers van de vensterkens voor de Koopmans ende Schippers kopen uyt-trock / ende stackse wegh / verborgh die in syn hayr/ waren seer begheerigh na Yser/ ja sy trocken en meenden oock de bouts met handen uyt het Schip te trecken. Wy wildender een in't Schip houden / ende daer teghens een van ons volck met hun in de Canoe aen Landt senden/ om vrientschap met haer te maken / dan sy wilden niet. 't Was seer diefachtigh volck/ ginghen heel naeckt/ hadden alleen een doecxken van matten voor haer schamelheyt / haer huyt was gheteyckent met verscheyden Figuren/ als Slanghen/ Draken ende dierghelycke ghedrocht/ en stont daer op heel blaeu / als oft met Buskruyt daer op ghebrandt hadde gheweest. Wy schonckense eens Wyn in de Canoe sittende / sy en wilden het schaelken niet weder geven. Wy sonden onse Sloep wederom af na Landt toe/ met 8 Musquettiers / ende ses mannen met Sabels. Onsen Onder koopman Claes Jansz/ ende de Coopman van't Jacht Aries Claesz voeren mede/ om te besien wat daer op't Eylandt was/ ende vrendtschap met haer te maken/ dan soo ras als sy stranden / ende dat het volck deur de barninghen aen Landt quamen / quamender wel 30 Indianen uyt het bosch met groote Knodsen/ ende wilden den onsen haer gheweer benemen / ende de Sloep op't droogh trecken/ ghelyck sy dan twee van onse volck uyt de Sloep namen/ ende meendense in't Bosch te brenghen / maer de Musquettiers / die haer musquetten

Mayus. noch droogh waren / schoten drie musquet-schoten in den hoop / soo dat ons volck sonder twyfel meenden/ datter eenighe doodt geschoten ofte doodelyck ghequetst waren. Sy hadden oock langhe stocken / met sekere langhe ghetackte dinghen voor aen't endt / het welcke / soo ons docht swaerden van Swaert-visschen waren / oock wierpense met slinghers / dan quetsten Godt danck niemandt van ons volck niet. Flitsboghen en hadden sy niet dat wy saghen. De onse saghen oock eenighe Vrouwen / die de mans om de hals vielen ende kreten/ dat wy niet en wisten wat het beduyde / dan meenden (dat het was om de selve te doen scheyden. Dit Eylant gaven wy den naem uyt

oorsaeck

sorsaeck dat wy daer gheen gront konden vinden om te anckeren) van't Eylandt sonder grondt / was aen de buyten-kant een smalle streeck Landt / vol Palmites Boomen / van binnen in't Lant vol sout water. En alsoo wy saghen dat hier voor ons niet ten besten en was / besloten wy van daer te scheyden / namen derhalven onse cours weder 't zeewaert West aen / met een Oostelijcke wint. Wy hadden hier slecht water / en gheen dyninghen / ghelijck de voorleden daghen uytten Zuyden / daerom wy vermoeden dat zuydwaert meer Lant moest wesen / leydt op de hooghte van 15 graden verscheyden ontrent 100 mijlen van het Honden Eylandt. 1616. Aprillis.

Den 16 des morghens in den dagheraet / saghen wy wederom een Eylant dat Noorden van ons lagh / seylden daer na toe / daer by komende vonden wy dat als de voorgaende / sonder ancker-gront / zijnde van binnen mede al verdroncken Lant / doch aen de kant stont het vol gheboomte / maer gheen Palmites noch Cocos Boomen. Wy setten onse Sloep uyt om te diepen / de welcke aen Lant komende / gheen gront en hadde / waer over sy wederom aen boort quamen / sonder yet uytghrecht oft eenighe menschen ghesien te hebben. Daer na sonden wyse andermael uyt / om te besien of sy eenighe ververschinghe oft Water aen lant souden vinden / ende weder komende / seyden sy versch Water ghevonden te hebben niet veer van't strandt / in een put ofte kuyl / het welcke wel met Galey vaetkens aen strant was te brenghen / maer seer qualijck 't scheep te krygen / want de Sloep door de barninghen die daer waren / moest op de dregh blijven ligghen / ende 't Volck moest malkanderen met een Tou door't Water aen Landt / ende dan weder aen boort trecken / soo dat het seer periculeus ende moeyelijck was aen lande te komen / daerom wy oock niet meer als vier vaten waters haelden. Wy vonden hier oock sulck kruyt als wy op't Honden Eylandt ghevonden hadden / dat de smaeck hadde van Tuynkars / daer van wy een sack vol t'scheep brochten / als mede eenighe Krabben / oock schulpen en horens / daer slacken in waren / seer goet van smaeck. Des Avonts ginghen wy wederom onsen Cours West aen / de windt was Oostelijck / ende hadden ditmael een tamelijcke koelte / met regenachtich weder en slecht water. Ten selven daghe hadden wy de hooghte van 14 graden en 46 minuten. Dit Eylandt leydt vijfthien mijlen van't voorgaende / en wy gavent den naem van Waterlant / om dat wy daer eenigh water hadden bekomen.

Den 17 gaven wy ons volck dien dagh ses mutskens water / en koockten een groote ketel Warmoes van dat groene kruyt als Tuyn-kars / dat wy van't Eylandt Waterlandt hadden ghehaelt / daer van het volck merckelijcke baet ende verquickinghe kreghen teghen het scheurbuyck.

Den 18 des morghens na de vroegh-kost saghen wy weder een leegh Eylant / zuydwest van ons / streckende westnoordwest ende oostzuydoost / soo veer als wy sien konden / ende was ontrent 20 mijlen verscheyden vant voorgaende. Wy hieldender na toe / by 't Landt komende / voer onse Boot heen langhs de wal om te diepen / alwaer sy seyden gront ghehadt te hebben op een hoeck / daer een rif of streckte op 20/25/ende 40 vadem / seer steyl afloopende / ontrent een musquet schoot van Lant / waer over , wy 't Boot met de lege

Water

1616. Aprilis. Water-vaten derwaerts sonden / hopende Water te vinden. By het Lant komende/lieten sy de Schuyt op de dregh liggen buyten de barninghen/ende trocken malkanderen door de Zee met een tou aen Landt als voren / sy sochten een stuck weeghs in't Bosch na versch water / maer alsoo sy gheen ghewer mede ghenomen hadden/ ende een wilt mensch saghen/ de welcke/ soo haer dochte/een flits-boogh inde hant hadde/ keerden sy terstont weder na de Schuyt toe/ ende quamen aen boort / sonder yet uytgherecht te hebben. Als sy een stuck weeghs van Landt waren / quamender vijf ofte ses Wilden op de strandt / de welcke / siende dat de onse wech waren/ keerden weder nae't bosch. Op dit Eylandt stonden seer veel groene wilde boomen ende 'twas van binnen oock al vol sout water. Ons volck 'tscheep komende waren gantsch met vlieghen bedeckt / soo seer datmen niet van haer en mocht bekennen/ haer aenghesichten / handen / Schuyten en al / ja de riemen soo verre die uyt het water waren / 'twas al met vlieghen swart bedeckt/een wonder om sien. Dese vlieghen quamen met haer aen ons boort/en vloghen ons allegader soo dick om't lijf en in't aengesicht/ dat wy niet wisten waer wy ons daer voor souden verberghen / soo dat wy qualijck konden eten ofte drincken / alles wiert daer van vervult / wy wreven ons aengesicht en handen/ maeckten klappen / sloeghender soo veel wy konden/dat duerde twee ofte drie daghen met seer groote quellinghen/doen kreghen wy een dichte koelte / daer door ende met ghestadighe vervolghen wierden wy die ten eynde van 3 ofte 4 daghen weder quyt : gaven dit Eylandt den naem van't vlieghen Eylandt/ en setten onsen cours daer af/hadden dit etmael veel reghens/en oock de volghende daghen / soo dat wy by de reghen veel water gaerden / soo met laeckens als mette zeylen dat ons seer wel te passe quam / des nachts lieten wy't sachtjens voort gaen/ ofte oock wel drijven / om niet by doncker op soodanighe laghe vlacke Eylanden te vervallen/en 't Schip te verseylen.

Den 23 hadden wy de hooghte van 15 graden 4 minuten / en kreghen doe weder holle dyninghen uyt den zuyden / die ons de volghende daghen noch al by bleven/hadden de wint uytten noordoosten/meest Oost ende Oost ten zuyden / daer wierdt ghesept dat Terra Australis dat wy sochten / noch 250 mijlen voor uyt lagh.

Den 25 gaerden wy wel vier vaten waters van den reghen/hadden noch alle holle dyninghen uytten zuyden / ghelijckmen inde Spaensche zee ghemeenlijck heeft uytten noordwesten.

Mayus. Den 3 Mayus hadden wy noch al Oostzuydooste windt/ ginghen west aen / hadden smiddaeghs de hooghte van 15 graden drie minuten / wy saghen dien dagh veel groote Dorados / 'twelck de eerste waren die wy inde Zuydzee ghesien hadden.

Den 9 hadden wy de hooghte van 15 graden 20 minuten / ende waren doen na onse gissinghe 1510 mijlen van de Cust van Peru ende Chili. Des middaeghs rechts na den eten saghen wy een zeyl/het welcke soo ons docht een Barcke was/komende uyt den zuyden / liep noorden aen teghens ons over. Wy hieldender terstondt na toe / ende, als hy by ons quam / schoten wy

wy met ons boegstuck aen stuer-boort voor over/ om dat sy souden strijcké/ 1616.
dan sy wildent niet doen/ waer over wy noch eens schoten/ maer en wilden Aprilis.
noch niet strijcken. Daerom setteden wy onse Sloep uyt met thien Musquettiers/ om haer te krijghen/ dewelcke daer na toe roepende/ schoten wy noch eens achter haer om/ doch alles sonder meeninge om haer te raken ofte te beschadighen/ maer noch streken sy niet/ dan sochten soo veel als sy konden te ontzeylen/ ende wonnen de loef van ons/ doch de Sloep die haer te kloeck was roepde haer in/ eñ doen de onse ontrent een half musquet schoot van haer waren/ schotense viermael met een musquet/ als wy haer genaecten/ en eer wy aen boort quamen sprongen sommighe mans van verbaestheyt buyten boort. Onder andere wasser een met een kleyn kint/ ende noch een die gequest was/ hebbende drie gaten in den rugge/ doch niet seer diep/ want het was een schampschoot/ die haelden wy weder uyt het water. Sy smeten oock veel goedt buyten boort/ het welcke waren Matjens/ eñ onder andere ooc drie Hoenderen. De onse sprongen in dat Schipken/ ende brochtense ons aen boort/ sonder dat sy haer int minst te weer stelden/ ghelijck sy oock gheen ghewere en hadden. Aen ons boort wesende/ haelden wy twee mannen die noch int Schipken overgebleven waren/ welcke ons stracks te voet vielen/ kussende onse voeten ende handé. Het een was een heel out grijs man/ het ander een jonck ghesel/ maer wy en kondense niet verstaen/ dan tracteerdense wel aen ons boort. Ende terstont roepde de Sloep weder na t'boorts. volck dat buyten boort ghesprongen was/ om de selve te berghen/ dan sy kreghender maer twee/ die op een van haer Riemen dreven/ ende wesen ons volck met de handt na de grondt toe/ willende segghen/ dat het ander volck al verdroncken was. D'een van dese twee/ het welck de gequetste was/ die wy verbonden/ hadde geel lancachtich hayr. In dit Scheepken waren wel acht wijven met drie jonghe kinderen die noch soghen/ ende ooc eenighe die wel neghen ofte tien jaren out waren/ soo dat ons dochte dat sy in alles wel 25 sterck hadden ghewecst/ waren gheheel naeckt mannen ende vrouwen/ hadde een weynich hanghen voor haer schamelheydt. Tegen den Avont setten wy de Mannen weder aen haer boort/ die haer wijven seer wellekom waren/ ende van de selve ghesoent wierden. Wy gavense Coralen (die sy om haer hals hinghen) met sommighe messen/ ende bewesense alle vrientschap/ gelijc sy ons weder deden/ ons gevende twee fraeye fijne Matjens ende twee Cocos noten/ want sy'er niet veel en hadden/ dat was al haer eten en drincké/ ja sy hadden 't water uyt de Poten al gedroncken/ so dat sy geen drincken meer en hadden. Wy sagen ooc dat sy sout water uyt de zee dronckhen/ ende gavent oock aen haer jonge kinderen te drincken/ het welck ons docht teghen natuer te strijden. Sy hadden sekere kleetiens/ die zy voor haer schamelheydt deden/ ende heur mede bedeckten tegen de hette der Sonne/ van drollighe couleur. T'was root volck die haer smeerden met olie/ ende de vrouwen hadden al kort hayr ghelijck de mans persoonen in Hollant/ en de mans hayr was lanc en gevervt/ dat seer swardt was. Haer Scheepken was van fatsoen als inde figuere hier neffens af-

1616. Aprilis.

ghebeeldet is/ seer wonderlijck aen te sien/ was van twee langhe ende fraye Canoen/ daer vry een goede spatie tusschen beyden was. Op elck Canoe/ ontrent int midden/ waren twee heel breede plancken van fraey roodt hout geleyt om 't water te schuttē/ ēn daer haddēse voort planckē bovē over geleyt van d'een Canoe op d'ander/ die wel vast op malkanderen gewoelt waren/ ende soo wel voor als achter/ staecken de Canoes noch een groot stuck uyt/ het welck boven heel dicht toegemaect was/ om 't water te schutten. Voor op d'een Canoe aen stuyrboort stont een mast op 't eynde met een mick/ daer een besaen met de roede in lagh. Het zeyl was van matten / ende hoe de windt quam / sy waren meest altijdt reet om te seylen / sonder dat sy Compassen ofte eenighe Zee-instrumenten hadden/ maer wel hoecken om mede te visschen: daer af 't bovenste was van steen/ het onderste van swart been/ ofte Schilt-padden schilt/ sommighe hoecken waren oock van Peerlemoer. Hare touwen waren fraey ende wel soo dick als een kabel tou / ghemaeckt van schier sulcken stoffe/ als de Vijch korden in Spaengien. Doen sy van ons zeylden/ setten sy haeren cours zuydoost aen.

Den 10 was de windt zuyd-oost/ ende zuyd-oost ten zuyden/ de cours west en zuydwest / ende des morgens na de broegh-kost sagen wy aen backboort/ seer hooch ende blau landt/ legghende zuydwest ten zuyden van ons ontrent acht mijlen/ daer wy na toe liepen/ ende zeylden den gheheelen dagh meest met een moye koelt/ dan kondē het niet aen boort zeylē/ waer over wy des nachts of en aen hieldē/ ēn des avonts sagen wy een zeyl een groot stuck beneden 't landt / ēn korts daer na noch een ander mede een groot stuck daer beneden/ 't welck soo ons docht/ Visschers waren/ want sy dickwils gins en weer wenden/ snachts duyrden sy/ ende quamen naer malkanderen toe.

Den 11 smorghens quamen wy metten dagh by een Eylandt dat was heel hooch/ en noch ontrent twee mijlen daer bezuyden saghen wy noch een langh laegh Eylant/ wy zeylden in 't dagen over een banck 14 vadem diep/ steenighe grondt / legghende ontrent twee mijlen van landt / soo haest wy daer over waren konden wy weder geen grondt beworpen.

Een van de voorsz zeyltjens quam na ons toe/ wy lietē een galey-baetjen achter uyt drijven/ meenende dat sy heur daer mede aen boort soudē palmē/ maer sy konden 't niet wel krijgen / waer over datter een man buyten boort sprongh/ die maecktē dat sy 't kregen/ maeckten 't los/ ende nament na haer/ ende deden weder aen het touw twee Cocos noten/ ende drie ofte vier vliegende visschen/ roepende ons wat toe/ maer wy kondense niet verstaen/ dan ons docht/ het beteeckende dat wy het tou weder aen boort souden trecken. Dit Volck voeren in heur Scheepkens oock een Canoe / de welcke sy ter ghelegender tijdt konnen uytsetten ende zijn seer kloecke Zee-luyden. Haer Scheepkens waren vant selve fatsoen als hier voor af vermaēt is/ zijn seer wel beseylt/ ende zeylen oock soo hardt datter luttel schepen in Hollant zijn di 'et verbeteren souden. Sy stuerē achter aen met twee Riemen/ staende op elcke Canoe achter een man/ ende loopen somtijdts met haer riemen oock wel voor als sy wenden willen / oock wenden het wel van selfs / als sy de

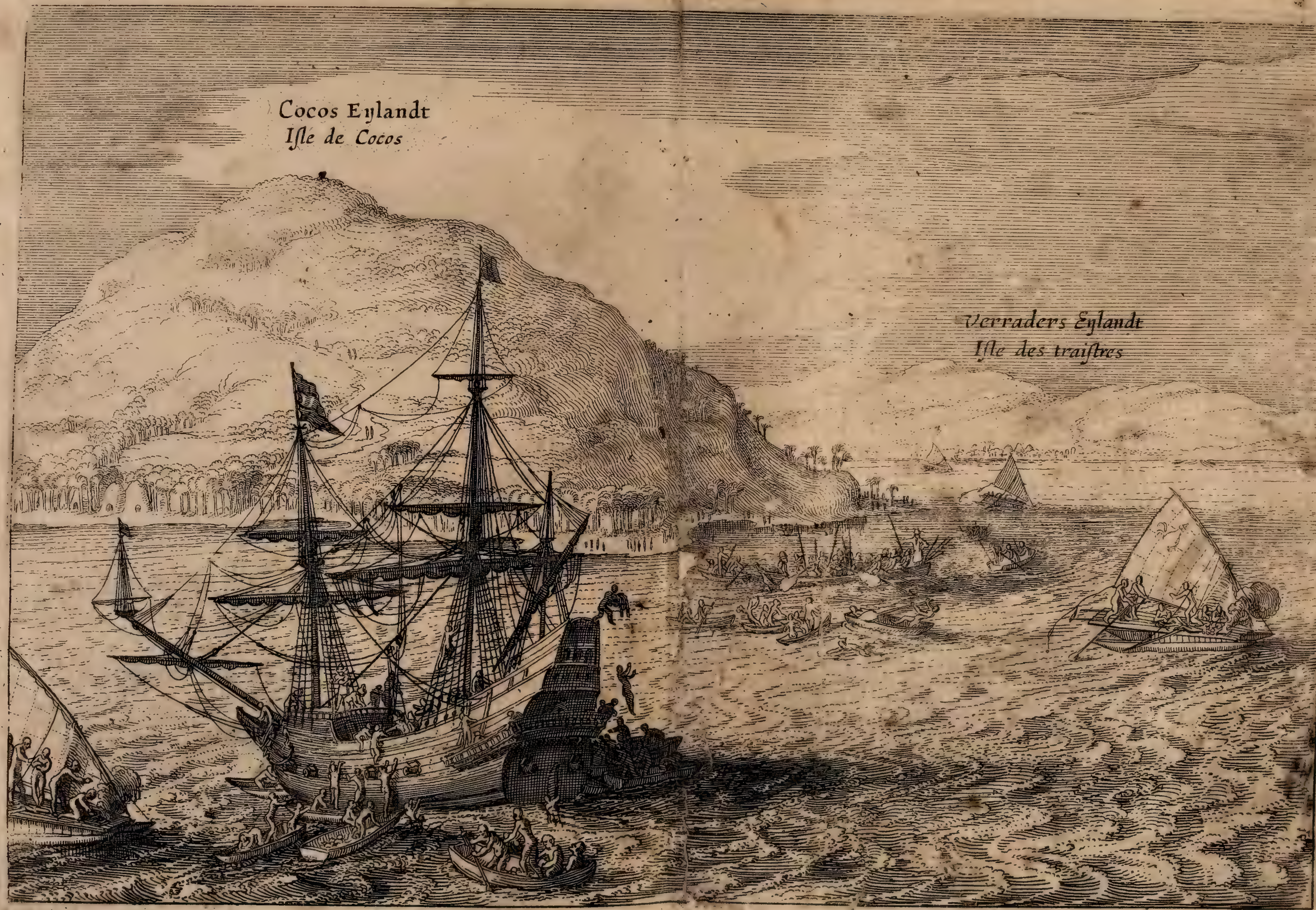
riemen

tleme maer uyt het water haelde/ en lieten gaen/oft alleenich door de wint 1616.
loopen. Wy setten onse Sloep uyt om te diepen/ de welcke wederō komen- Aprilis.
de/seyde gront gehadt te hebben op 15/ 14/ ende 12 vadem schulp gront / ontrent een Gotelincx-schoot vant Lant/ soo dat wy daer na toe liepen om te setten/ ende namen onse zeylen in. De Wilden dit siende / wesen ons al naer 't ander Eylandt toe / ende zeylden ons oock voor/ maer wy setten het evenwel aent eynde vant Eylandt op 25 vadem zandtgrondt / een groote Gotelings-schoot van Landt. Dit Eylant is een hooghe Berch/van fatsoen by na als een vande Eylanden van Molucken/ staet vol Gheboomte/ meest al Cocos Bomen /daerom wy het noemden het Cocos Eylandt. Het ander Eylant is veel langher maer lager/ streckende Oost ende West. Soo haest als wy geset lagen/ quamer drie Scheepjens/ die gints en weder rondom ons boort zeylden. Daer quamen oock wel neghen ofte thien Canoes aen boort/ soo vant Landt als uyt de Scheepjens / onder andere warender twee die witte breede vaentjens lieten vlieghen/ het welcke wy van ghelijcken deden. Haer Canoes/ die elck drie ofte vier man op hadden/ waren voor stomp/en achter scherp/ heel uyt een eenich root hout ghemaeckt. Hier mede konden sy seer uytnemende snel scheppen/ ende als sy by 't Schip waren/ spronghen sy er uyt/ende swommen ons boorts aen boort/hebbende de handen vol Cocos Noten ende Ubas wortelen/die sy tegen ons verruylden voor spijckers ende Koralen / daer sy seer begheerich na waren/ gaven vier vijf Cocos noten voor een Spijcker / oft kleyn snoertjen Koralen / soo dat wy dien dagh wel 180 Noten ruylden / ja sy quamen ten laesten soo dick aen boort/dat wy schier niet en wisten waer wy ons wenden oft keeren souden. Wy sonden onse Sloep om aent ander Eylandt te varen / en te sien of het daer niet beter soude wesen te leggen/want wy hier in de openbaer zee lagē/ van de Sloep maer van boort wesende/ ende langs de wal varende/ worde omcingelt van 12 ofte derthien Canoes vant ander Eylant/ daer noch veel andere toe quamen/daer van 't volck scheen als dol te wesen/hebbēde sekere stocken van hart hout inde hant/gelijc Assagapen/ voor aen de punt scherp/ en wat ghebrant. Sy waren onsen Sloep aen boort / ende meenden ons volck die afhendich te maecken/maer sy genootsaeckt haer te redden ende te weren/schotē driemael met een mesquet daer onder/ daer sy eerst mede lachtē en geckten/meenende dattet kinder-spel was/maer de derde reys wert ter een in sijn borst gheschoten dat het achter uyt quam. Dit siende sijn metghesellen/ schepten stracx daer na toe om hem te helpen/ ende vindende dat hy soo gequetst was/hielden terstont allegader van de Sloep af/ scheppende na een van de zeyltjens/ dewelcke sy toeriepē/ende wilden hebben dat sy ons overzeylē souden so ons docht/ maer sy wilden niet/ want haer Canoes haddē aen ons boort geweest/ daer wy haer wel getracteert en vrientschap bewesen hadden. Dit volc was seer diefachtich/ stalen dat het ons volc aensagh een dieploot/daer een van de Stuerlupdē mede diepten/ ja al dat sy sagen wildē sy nemen ende mede wech swemmē/gelijcker oock ettelijcke dedē/ die een van onse Matrosen ontnamen sijn Kussen / Deecken ende Py / andere namen

1616. Mayus. Messen ende wat sy meer krijghen konden / daer sy dan stracks mede buyten boorts sprongen ende wech swommẽ/soo dat wy des nachts onse Sloep moesten in setten / uyt vreese dat syse afsnijden ende daer mede deur varen souden. Sy waren uytnemende begeerich nae't Yser/ trocken over al aende hoofden vande spijckers ende aende bouts/ van meeninghe om die uyt te trecken ende te nemen/ maer saten te vast. Dit volck waren fraye kloecke mannen wel gheproportioneert van leden/groot van statuere/waren al naect en onghewapent/alleenlijck haer schamelheyt wat bedeckt/ hun hayr was verscheydelijck ghciert/ 'tsommighe kort/oock 'tsommich cierlijck ghefriseert/sommighe hadden langh hayr aen vlechten opgebonden/ op verscheyden manieren/waren sonderlinghe swemmers. Dit Cocos Eylandt leydt op de hoochte van 16 graden 10 minuten.

Den 12 dito smorghens na den vroegh-kost quamender weder veel Canoes aen boort met Cocos noten/ Bananas/ Obas wortelen/ende sommige kleyne Verckens/eenighe oock met doppen vol versch water ende wy ruylden dien dagh wel 1200 Cocos noten/wy warẽ 85 Eters sterc/ elck kreegh 12 nöten. Elck wilde voor ander aent Schip wesen / sprongthen buyten haer Canoes die niet aent Schip konden komen/ ende doken onder de ander Canoes deur/om aent Schip te gheraecken en haer goet te verkoopen/ hadden Obes wortelen ende bossen Cocos noten in haer monden/ klommẽ by 't Schip soo veel op/datmense met stocken moest afweeren. Als sy hare Koopmanschap hadden gedaen/ spronghen vant Schip af / en swommen weder na haer Canoes toe. Sy waren seer verwondert vande groote ende sterckte vant schip/eenige klommẽ achter by't roer neder/tot onder 'tschip/ klopten met een steen daer onder aen / om te proeven hoe sterck het was. Daer quam een Canoe vant ander Eylandt/die ons een swart Wilt Vercken brocht/dat de Koningh sont/om aen ons te schencken / wy wilden den brengher weder wat vereeren / maer hy begheerdet niet/ wijsende dat hem de Koningh verboden hadde yets te nemen. Des naemiddaeghs quam de Koningh selve met eẽ groote Zeylprau/ van fatsoen als hier voren van gesepdt is/ghelijck een Ysslede/ende wel 35 Canoes die hem gheleyden. Dese Koningh ofte Overste werde van sijn volck Latou ghenoemt/wy ontfingen hem met Trommelen ende Trompetten / daer sy seer in verwondert waren/alst ghene sy noyt ghesien noch ghehoort en hadden. Sy bewesen ons veel eere ende vriendtschap/ soo 'tuyterlijck scheen/ met het hooft te buygen/ de vuysten opt hooft te slaen/en meer andere vreemde Ceremonien. Doen hy een weynich van ons was/begost de Koninck luyde te roepen ende te tieren/als of hy op sijn manier een ghebedt ghedaen hadde/ende alle het ander volck van gelijcken/sonder dat wy wisten wat sulcx beduyde / dan vermoeden dat het de wellekom was. Stracx daer na sondt de Koningh een Matjen met drie van sijn dienaers /die wy wederom gaben een oude Bijl / een weynich Coralen/wat oude Spijckers/ende een stuck Lijwaets/dat hy seer gaere ontfingh/leggende 't selve driemael op sijn Hooft/en nepgende 'thooft van nederwaerts/tot een teecken van reverentie en danckbaerheyt ofte eerbiedicheyt.

Cocos Eylandt
Isle de Cocos
Verraders Eylandt
Isle des traistres

bledichept. 't Volck die int Schip quamen/vielen op haer knien ende kustẽ 1616.
onse voeten/en waren uytermaten seer verwondert van ons Schip. Desen Mayus.
Koninck konden wy uyt de andere Indianen niet onderkennen / want hy
ginc mede heel naeckt/ dan daer aen dat sy hem ghehoorsaemden/ ende dat
hy goedt gebiedt hadde over sijn Volck. Wy wesẽ dat de Latou soude over-
komen in ons Schip. Sijn Sone quam aen ons boordt / ende wy tracteer-
den hem wel/maer hy selve en dorst ofte wilde niet komen/ dan sy wesen al-
temael dat wy by't ginste Eylant met ons Schip souden komen/daer was
ghenoech van alles te krijghen. Wy ruylden onder ander drie hanghels
van haer/ die van riet waren/ ghelijck in Hollandt / doch een weynich dic-
ker/met hoecken van Perlemoer daer toe. Des Konings Sone voer we-
der aen Landt/ ende die Canoe die hem ghelepde / hadde aen backboort een
groot hout / daer mede sy recht ghehouden wert. Op dit hout lach haer
Hanghel altijdt reedt om te visschen.

Den 13 smorghens quamender wel 45 Canoe by ons boort/om met ons
te handelen/ met een Armaede van wel 23 zeyl-scheepjens/van fatsoen als
Ysleden/ die hadden in (d'een door d'ander) wel 25 man/ en de kleyne Ca-
noes vier en vijf/ sonder dat wy wisten wat sy in den sin hadden. De Ca-
noes handelde noch al met ons/ ruylende Cocos noten voor Spijckers/ en-
de hielden haer noch / al of sy groote vrienden met ons gheweest hadden/
maer wy hebben naemaels wel anders bevonden. Sy wesen noch al dat
wy na het ander Eylandt souden varen. Doen wy de vroechkost hadden
ghegheten/lichten wy ons Ancker en maeckten zeyl om naer dat ander Ey
landt te zeylen. De Koningh ofte Overste die daeghs te voren by ons
Schip gheweest hadde/ quam oock met een zeyl-scheeptjen by ons/ en sy rie-
pen al te samen seer luyde. Wy souden hem gheerne aen boort ghehadt
hebben / dan hy en wilde niet / waer door wy niet wel ghemoet en waren/
vreesende voor eenich quaet/te meer om dat alle de Scheepjens ende Cano-
es haer dicht rontsom ons Schip hielden / ende dat de Koninck uyt syn
Scheepken in een Canoe ginck sitten/ en syn Soon in een ander/ waer nae
sy terstont sloeghen op een Trommeltjen dat in sijn Scheepjen ghebleven
was/ende doen begost al 'tvolck seer luyde te roepen/ het welc soo ons docht
te segghen was/dat zy al t'samen souden aenvallen/ om ons het Schip af-
handich te maecken/ghelijck dan het scheepjen daer de Koninck uytghetre-
den was/ons aen boort leyde/komende met soo stercken vaert aen/als of het
ons had willen overzeylen/maer het stiet teghen ons schip aen/ dat de twee
stevens vande Canoes/ die daer onder voor uyt laghen aen stucken sprон-
ghen/ 'tvolck daer op zijnde (daer onder oock eenige vrouwẽ waren) spron-
ghen int water swommen wintwaerts op/ d'andere begosten dapper te wer-
pen met steenen / meenende ons daer mede vervaert te maken. Maer wy
schoten met Musquetten en drie Gotelinghen/ (met musquet koghels en
oude spijckers gheladen) daer onder/ dat al't volck uyt het Scheepjen dat
ons aen boort lagh int water sprongen. Wy maeckten rekeninghe dat
sommighe het huys varen gantsch vergaten / en meer andere dapper ghe-

1616. Mayus. quetst waren / en alsoo namen sy de wijck/ sy verstonden haer gantsch niet van 't schieten; maer doen sy saghen hoe dattet sommighe verginck / hielden sy haer alle heel verre buyten schoots van ons Schip. Wy hebben onse reyse voort gheboordert/ginghen west ende west ten zuyden aen. Wy hieldent daer voor dat de Koninck datmael syn gantsche macht by eē gebracht hadde/want daer waren wel 1000 menschē ofte meer/onder welcke wy een saghen die heel blanck was. Als wy ontrent vier mijlen vant Eylant waren/ versochten veel vant volck datmen weder na dat Eylandt souden varen/om met ghewelt te lande te gaen/ende ververschinge te bekomen/ alsoo wy weynich water hadden /dan werde by de Schipper ende Koopman afgheslaghen. Dit eerste Eylandt dat hooch was / noemden wy de Cocos bergh/en het ander een mijl daer van verscheyden/ gavē wy den naem vant Verraders Eylandt/ om dat het meestendeel van dat volck/die ons sochten te verraden/van dat Eylandt ghekomen waren.

Den 14 smorghens saghen wy weder een ander Eylandt recht voor uyt ontrent seven mijlen van ons/dat meest rondt scheen te wesen/ ende lagh na onse gissinghe ontrent 50 mijlen van de ander Eylanden verscheyden. Wy noemdent de Hope / ende hieldender na toe/ hopende daer Water ende beter ververschinge te krijgen/dan daer by komende / hadden gheen grondt/waer over wy onse Sloep uytsetten /om langhs de wal te diepen/ die ontrent een groote musquet schoot van Landt grondt hadde op 40 vadem/ kleyne swarte ende weecke steen grondt/somtijdts haddense ooc wel 20 ende 30 vadem/ maer soo haest als sy Sloeps lengte ofte twee achter uyt waren/ haddense weder gheen grondt. Ons quamen hier wel thien oft twaelf Canoes aen boort/ doch wy wildent volck int Schip niet hebben / maer bewesense alle vrientschap/ende ruylden vier vlieghende Visschen / voor ettelijcke bosken Koralen/die wy met een ton achter uyt vierden / ende dan namen zyse ende bondender wat aen. Daerentusschen diepte onse Sloep af langhs de wal/ twelck die vande Canoes siende/scheptender strack na toe ende by haer komende/hieldender eerst so wat spraeck mede/ maer omsinghelden se terstont met haer veerthien Canoes/ waer uyt ettelijcke overboort spronghen/meenende de Sloept te overvallen / ofte om te halen/ het welck de onse siende/ schoten met muskettē daer onder (want daer ses Muskettiers in de Sloep waren/ende d'ander waren wel versien van Sabels ende Pijcken) soo dat zyer twee in haer Canoes sittende doot schooten/ welcker een dattelijck van selfs buyten boort viel/d'ander bleef noch sitten/ende veeghde het bloedt met zijn handt van zijn borst/doch seegh oock buyten boort. Die van de Canoes waren hier door soo seer verbreest / dat zy haer haestelijck weder wech maectē/wy sagen ooc veel volcx aen de strant/ die dapper kreten en schreeuden. Nu alsoo daer gheen bequame ancker- grondt was / setten wy onse Sloep weder in / ende ginghen onsen cours zuydwest aen / om te beter om de zuydt te gheraecken / want wy daer verhoopten vast landt te vinden. Doch barmden het soo seer by dit Eylandt / dat het daer niet bequam was om te stranden / het was altemael swarte klip/boven groen / met swarte

aerde/

aerde/staende vol Cocos boomen ende groente. Wy saghen oock veel huy- 1616.
sen langhs de zeekant heenen/ende dicht by de selve zeekant was een groot Mayus.
Dorp/ 'tlandt was bergachtich/maer niet seer hooch.

Den 15 hadden wy s'middaegs de hoochte van 86 graden 12 minuten/ met moy weder/ de wint zuyd-oost/ de cours west ende west ten zuyden.

Den 17 was de wint noord-oost / de cours west ten zuyden / de twee leste quartieren setten wy onse cours west-noord-west aen / dien dagh wiert by den Raet besloten / alsoo onse victualie kleyn werde dat men in plaets van broechkost het volck soude gheven een half mutsgen Spaensche wijn.

Den 18 op de hoogte van 16 graden en vijf minuten/hadden wy variable westelijcke winden/en hebben dien dagh onsen breeden Raet vergadert/daer wiert van de Schipper Willem Cornelisz. Schouten voorghestelt / hoe dat wy nu west festhien-hondert mijlen waren gheseylt oostwaert van de Custen van Peru ende Chili/ ende dat wy van Terra Australis niet ontdeckten noch en vonden / ghelijck wy hadden ghemeent/ datter gheen aparentie was yet profijtelijcks te ontdecken/ dat wy oock veel veerder waren gheseylt om de west/ als ons voornemen was ghewееst : oock dat wy soo voortseylende / sonder twijfel bezuyden Nova Guinea souden vervallen / en soomen dan daer bezuyden gheen passagie ofte deurganck en vonde (twelck gantsch periculeus / onseecker /en buyten kennisse was) dat alsdan Schip en goedt verloren soude zijn en wy mosten vergaen/ als onmoghelijck van daer weder oostwaert te keeren/door de ghestadighe ooste winden/die in die ghewesten sonder ophouden wayen : oock dat wy seer sober van victualie waren voorsien / en gheen middel en saghen om ergheus yet te bekomen : of het daerom niet op 'thoogste geraden was sonder vertrecken onse cours te veranderen/ ende noordwaert te zeylen / om benoorden Nova Guinea, en alsoo voort na de Molucken te moghen gheraken/ 'twelck by een yeghelijck ghehoort ende rijpelijck overwoghen zijnde/bevonden 'tselve gefondeert/en dat sulcks noodich was te doen/hebben daer over met eendrachtighe stemmen besloten / noordwaerdt aen te zeylen / om niet besuyden Nova Guinea op't onseecker/maer daer benoordẽ op een seeckere wegh te vervallen/ende wiert terstont int werck ghestelt / setten onse cours noordwest aen.

Den 19. was de wint zuyden/ de cours noorden/des na middaeghs saghen wy twee Eylanden noord-oost ten oosten van ons/ ontrent acht mijlen / die ontrent een gotelings-schoot van malkanderen schenen te wesen/ waer over wy doen noord-oost aenghinghen / om boven het landt te zeylen met moy weder/ maer slappe koelte.

Den 20 was de windt noord-oost / deden ons best om na 'tlandt te laveren.

Den 21 was de windt oostelijck/ somtijts met een weynich koelte / ende doen wy noch een mijl van landt waren/quamender wel 20 Canoes by ons boort/ die wy wel alle teecken van vrientschap bewesen/ maer een van haer met een houte Assagy (voor scherp) in de handt / dreyghden een van onse Maets te schieten / ende kreten oock luyden als aen d'ander Eylanden/ het

welcke

1616. Mayus. welcke wy achten een te zijn van ons aen te vallen / waer over wy tweemael met een gotelingh schoten / ende ettelijcke reysen met musketten / soo datter twee ghequest werden / waer deur d'andere terstont wech schepten / werpende int vluchten buyten boort een hembt dat sy van de gaelbery ghestolen hadden. Daer na verstouten haer wederom eenighe van de selve Canoes by ons boort te komen / ende wy wat dichter by landt komende / deur dien wy geen gront hadden / setten onse Sloep uyt met acht Musketiers om te diepen / maer sy vonden geen gront / ende doen sy weder na t'Schip wilden quamen haer ses oft seven Canoes aen boort / die inde Sloep wilden treden ende de Matrosen haer gheweer benemen / waer over sy ghenootsaeckt waren met mosketten daer onder te schieten / soo datter ses doot bleven / ende vele moesten ghequest wesen / want sy roepden na een Canoe toe daer al het volck uyt was / behalven een doot man die met syn beenen daer noch in lach ende van haer buyten boort wiert ghesmeten / de Canoe brochten ons volck aen boort / daer een knods in ghebonden wiert / met een langhe stock / gelijc een halve Pijck. Sy quamen inder nacht weder t'scheep / en hadden geen ancker gront ghevonden / daer over hielden wy dien nacht of en aen / dicht by 'tlandt.

Den 22 deden wy ons best om het landt te beseylen / ende daer by komende / sonden onse Sloep na de wal om te diepen / dewelcke gront vont op 50 vadem schelp-gront / ontrent een gotelingh schoot van lant / het welcke soo al lesschende op drooghde tot op 30 oft 35 vadem / ende wy setten t op 35 vadem schulp-gront / tot dat wy beter plaets souden vinden. Onse Schipper roepde met de Sloep en boot heen / om alles wel te ondersoecke / en vont een bequame plaets om 'tschip te legghen / welcke dicht by ons Schip was in een bocht / neffens een versch Rivierken / daer wy terstont na toe seylden / maer deur dien de wint contrary liep / wierpen wy het boorts op / soo dat wy in de Bay zijnde een steenwerp van de wal laghen binnen het rif op neghen vadem schulp-gront / maecten ons Schip daer aen vier touwen vast : daer was slecht water / ende daer quam dat voorsz waterken van't ghebercht te loopen tot in Zee toe / daer wy met het Schip recht voor laghen / soo dat als ons volck water haelden / oft yets op de strandt deden / ende de Wilden hun moeylijck souden willen vallen / wy haer met ons gheschut konden dwinghen. Ten selven daghe quamender veel Canoes by ons boort / welcker sommighe wat Cocos noten en Ubes wortelen brochten / andere een levendich ende twee gebraden Verckens / die wy al ruylden voor slechte messen / Coralen ende spijckers. Dit volck is mede seer dieffachtich / ende konnen oock wonder wel swemmen ende duycken / even als die vande andere Eylanden hier voren gheroert. Hare huyskens stonden rontsom lancks de strandt / die waren ghemaeckt van bladen van boomen in't ronde / boven scherpachtich toegaende voor 'tafwateren / ontrent van 25 voeten hooch / met een gat daer men buckende most in gaen / daer in en sach men niet dan een weynich verdrooght kruyt / als hoy / om op te slapen / met een Henghelroede oft twee / en in sommige een houte knodse / dat was al den huysraedt /

soo

soo wel vande groote (jae vanden Overste ofte Koninck selve) als van de kleyne. 1616. Mayus.

Den 23 ruylden wy wederom veel Cocos ende Ubas wortelen / die ons van de Canoes aen boort ghebracht wierden: daer vergaderde dien dach een seer groote menichte van menschē op de strant/die soo't scheen van verscheyden quartieren van't Eylandt waren ghekomen seer verwondert zijnde van ons Schip te sien.

Den 24 ginghen Aris Claesz/ ende Reynier Symonsz Snoeck Assistent / met onse Cajuyt-wachter Cornelis Schoutsz aen landt / als Ostagiers / om met de Inwoonders vriendtschap te maecken/waer teghens wy weder ses van haer oversten int Schip haddē/de welcke wy alle vrientschap bewesen/ haer gevende eten /drincken / ende oock eenighe vereeringe/ ghelijck sy ons volck mede onthaelden/ haer Cocos ende Ubas t' eten ghevende/ende water te drincken. De Koninck bewees den onsen groote reverentie / haer schenckende vier kleyne Verkens / ende onse maets haelden dien dagh vijf booten waters al met vriendtschap / want alsser eenige Wilden aen ons boort quamen/ quam de Koninck terstondt selfs in persoon ende jaeghdese wegh / of bestelden't door eenighe van zijn dienaers / want hy seer goet commandement over zijn volck hadde. Want alsoo ons een Sabel was ontnomen / en wy sulcx te kennen gaven aen een van des Konincx Adel / gaf die aen anderen last die Sabel weder ter handt te schicken: in seer korten tijdt wierdt die ghene die de Sabel hadde ghenomen ghesocht/ en hoe wel hy al een goet stuck weeghs wech was/achterhaelt ende te voorschijn ghebracht. De Sabel werde voor ons voeten nedergheleydt / ende hy met stocken ghessaghen/en sy wesen ons met vingheren / strijckende op haer keel/soo't de Hereico (dat is de Koninck) wist't hooft soude hem afghesneden worden/en na die tijdt en vernamen wy oock niet dat ons yet ontstolen werde/noch aen landt / noch in't schip/ noch nerghens / ja dorsten niet een visch nemen die wy vinghen. Dit volck was seer verbaert van tschieten / want als wy maer een musket los schoten / liepen sy al bevende ende trillende wegh / ende wy maecktense noch meer bevreest / als wy haer wesen / dat wy met die groote stucken oock schieten konden/ 'twelcke de Koninck begheerde dat wy eens souden doen: maer doen't ghesciede / waren sy altemael soo seer verwondert ende verbaest / dat sy allegader (oock beyde de Koninghen/zittenden onder de Belay, niet teghenstaende alle waerschouwinghen ende versekerthe ypt diemen haer bewees) van grooten schrick niet waren te houden maer te bosschewaert in vloden/en lieten onse Kommisen alleen sitten: Na een wijle quamense weder ende kosten qualijck bedaren.

Den 25 ginghen Aris Claesz Claes Jansz en Daniel le Marie weder aen landt/om Verckens te ruylen/ dan sy wildender gheen verruylen. De Koninck/ na dat hy zijn ghebedt ghedaen hadde (twelck hy ghewent was te doen t'elckens als wy aent landt quamen) bewees ons alle vrientschap/ en wy hem mede.

Den 26 voeren de Koopluyden (Jacob le Maire ende Aris Claesz) aen

1616. Mayus. landt / maer konden gheen Verckens van d'Inwoonders bekomen / deur dien zy de selve te wel van doen hebben / als weynich anders t'eten hebbende dan Vbas wortelen / Cocos noten / weynich Verckens / ende soo wat Bananas. Ons volck waren daer seer wellekom / ende hun wert groote reverentie bewesen / want sy al over mat jens moesten gaen: De Koninck met den ouden Koninc schoncken hun beyde haer Kroone / die sy van haer hooft namen / ende setten der Jacob le Maire ende Aris Claesz elcx een op't hooft / waer teghens le Maire haer oock eenighe gheschencken gaf van kleyne waerdye / daer sy seer mede verblijt waren. De voorschreven Kroonen waren ghemaeckt van langhe smalle witte veren / die boven ende onder aent eynde verciert waren met kleyne roode ende groene veertjens / alsoo sy daer veel Perrequitos hebben / als oock eenighe Duyven die sy in grooter weerden houden / want alle die van des Koninckx Raedt hadden een Duyf by haer / sittende op een stocxken. Dese Duyven zijn wit tot de wiecken toe / ende van voort swart / doch de buyck onder is van roodachtighe veeren. Wy hebben dien dagh al water ghehaelt / en veel Cocos en Vbes wortelen gheruylt.

Den 27 ende 28 hadden wy ons leste water t'scheep ghehaelt / de Schipper Willem Cornelisz Schouten selve / met Aris Claesz zijn met de Trompetters aen landt ghevaren (alsoo de Koninck die geerne hoorde blasen) ende kreghen met groote moeyte twee Verckens. De Koninck van't ander Eylandt quam ten selven daghe desen Koninck besoecken / ende sy beschonken malkanderen / na een groote reverentie / en wonderlijcke Ceremonien / met wortel jens ende andere dinghen / maeckende eyndelijc seer groot misbaer / upt oorsaeck soo ons dochte / dat de Koninck van't ander Eylandt ons Schip wilde sien te nemen / ende ons volck te houden / twelck dese Koninck niet en wilde consenteren / vreesende dat hem eenighe schade mochte gheschieden.

Den Onder-Koninck ofte Koninckx soon quam ons eens aen boort / die wel ghetracteert wierdt / ende hem van alles seer verwonderde. Des avonts dansten ons volck met de Wilden / die daer seer in verblijdt waren / haer verwonderende dat wy ons soo ghemeensaem ende goederhande tegen haer betoonen. Wy wierden daer soo vry ende ghemeen als of wy t'huys hadden gheweest.

Den 29 smorghens is onse Koopman Jacob le Maire / Aris Claesz Koopman geweest vant Jacht / met Claesz Jansz Ban Onder-koopman / en een van onse Stuyrluyden aent landt ghevaren / ghinghen te Landewaert en klommen opt geberchte / om te besien wat vruchten dat daer wassen / ende geleghentheyt van't aertrijck / en soo zy in't opgaen van't gebergh te waren / quam de Koninck met zijn broeder / om haer te gheselschappen. Sy en saghen niet dan wildernissen / sommighe valeyen die door den grooten reghen heel kael waren / sy vonden oock eenighe roode verwe daer de vrouwen haer om't hooft ende wangē mede bestrijcken. Doen sy mercken dat ons het moeylijck gaen vande wegh verdroot / hebben sy bewijs gedaen om weder nae't Schip te gaen / en brachten haer op een goede wegh / by

L
L
H
F
E
A
C
B
D
K
I
G

by een deel Cocos boomen/die vol noten hinghen / daer deden sy ons volck 1616.
neder sitten / en den onder Koninck dede een bandeken aen zijn voeten ofte Mayus.
beenen/ en klom met een groote behendicheyt ende rassicheyt op een hooghe
steyle boom op/ en haelde in een ooghenblick daer af thien Cocos noten/ en
heeft die met een besonder greep met een houtjen soo lichtelijck geopent/dat
ons volck daer seer af verwondert waren. Sy deden ons bewijs dat sy al-
temet oorloochden teghen tvolck vant ander Eylandt / en toonden ons veel
holen en spelonckẽ int ghebercht/ooch bosschen en ruychten aende wegen/
daer uyt sy malkanderen verrasten en overvielen/ en hadden seer geerne ge-
sien dat wy met onse Schip souden hebben willen loopen aent ander Ey-
landt/om dat volck aldaer met haer te bevechten met schieten / maer alsoo
voor ons gheen profijt daer mede te halen was/hebben wy dat afgheslagen.
Teghen de middagh quamen ons volck weder 't Scheep / met haer bren-
ghende den jongen Koninck met zijn broeder / die doen met ons aten: Soo
wy over tafel zaten / wesen wy haer dat wy over twee daghen wilden ver-
trecken/waer over de jonghe Koninck soo verblijt was dat hy vande tafel
datelijck opsprongh/inde Galderly gingh roepende van blijdtschap dat wy
over twee daghen wilden vertrecken. Sy waren seer voor ons bevreest (hoe
wel wy haer niet anders en bewesen als vriendtschap) en sorghden dat wy
haer landt souden innemen. Hy beloofde ons soo wy over twee dagen wil-
den tzeyl gaen / dat hy ons soude geven thien Verckens/ en groote menigh-
te van Cocos/die sy Ali noemde. Doen de maeltijdt ghedaen was / quam
de opper Koninck aen boort / was na haer wyse een statelijck aensienlijck
persoon/een man van ontrent sestich jaren out/ met hem brengende sesthien
persoonen van zijn raedt ofte adel. Wy hebben hem wel ontfanghen na be-
horen. Als hy opt Schip quam viel hy neder op zijn aenghesicht / doende
zijn ghebedt/ daer na brachten wy hem beneden / daer heeft hy andermael
zijn ghebedt ghedaen als vooren/hy was upter maten seer verwondert van
tghene hy sagh/ghelijck wy oock waren van zijn manieren. Syn volck ku-
sten onse voeten/namen onse voeten met haer handen/ en leyden die op haer
hoofden ende halsen / om te kennen te gheven dat zy Onderdanen waren.
De Koninck sagh voorts het geheele Schip boven ende beneden/achter en-
voren / en sagh als oft hem een droom hadde geweest/ aldermeest was hy
verwondert van't groote gheschut/want 2 daghen te voren hadde hy't hoo-
ren gelupt geven tot zijner eere. Doen nu de Koninck 'tschip na zijn wensch
ende begheeren had besien / was hy begheerich weder na lant te varen/ en
scheyde met groote eerbiedinge van boort. Onse Commisen gheleyden hem
weder aen lant tot onder zijn Belay/ daer hy ordinarie sat/ gingen voort
wandelen met den jonghen Koninck /en quamen teghen den avont weder
aen boort. Inden avont by de Maneschijn voer onse Commis Aris Claesz
uyt visschen/ende de soo ghebrnghen hebbende ghinghen by den Koninck/
daer vonden sy een deel jonge dochters naeckt danssende voor den Koninck/
een speelden op hol hout ghelijck een pomp/dat eenich ghelupt gaf/ daer op
dese dochters seer aerdigh ende vermaeckelijc dansten/met een goede gratie/

op de maet van dat spelen/ soo dat onse volck verwondert waren van sulcx by dat Wilde volck te sien/een stuck inde nacht quamen sy weder aen boort met de visch.

Den 30 smorghens sondt ons den Koninck tot een present twee kleyne Verckens. Dien selven dagh quam de Koninck vant ander Eylandt dese Koninck besoecken/bracht met hem 16 Verckens en wel 300 mannen/die waren alle om haer middel behangē met sekere groene kruydē daer sy haer dranck af maken. Als die Koninck by den anderen quam / begost hy van ver met seltsame ceremonien en reverentien hem te buygen ende te neygen/ vallende met het aenghesicht op de aerde/al biddende met veel gheroep ende getier/en met seer grooten yver soo't voor ons scheen. Den anderen Koninc ginck hem te ghemoet / ende van ghelijcken met veel ghebaer en vreemde ghesten bewees hy hem veel reverentie ende eere / nae veel doens zijnse ten laetsten opghestaen/ende met malkanderen gaen sitten onder des Konincx Belay/brochten menichte van volck by een wel/ontrent 900 persoonen. Als sy waren gaen sitten/hebben sy weder haer ghebedt ghedaen / na haer ghewoonte/ met de hoofden nederhanghende ende buyghende totter aerden/ de handen in malkander slaende / 'twelck alles voor ons een wonder om sien was. Na de middagh alsoo onse Commis Aris Claesz voormiddaeghs al aen Lant was gevaren / soo wierden Jacob le Maire ende Claes Jansz Ban mede ontboden/die trocken aen Landt/ namen met haer vier Trompetters met een Trommel-slagher / en quamen by beyde de Koninghen: Sy bliesen op de Trompetten te ghelijck / ende trommelden voor beyde de Koninghen die by malkanderen saten / daer sy een sonderlingh vermaeck in hadden. Daer na quamender een deel Boeren vant kleynste Eylant by de Koninghen / en brachten met haer een deel groene kruyden/die sy Kava noemden / sulcke als die 300 mannen hier voren verhaelt om het lijf droeghen/ en begonnen alle ghelijckelijck die kruyden met haer monden te kauwen: als die wel kleyn ghekaut waren/namen sy die uyt hare monden/ende leyden dat alle te samen by een in een grooten houten back / als sy nu een goede menichte t'samen hadden ghekaut/ soo gotense daer water op / roerdent en knedent door malkanderen/ en gavent de Koninghen om daer van te drincken/die daer van droncken met haren Adel. Sy presenteerden oock dien lieflijcken dranck als wat besonders ende een schoon present / aen onse volck/maer die hadden genoegh en wel haer bekomste aen het ghesichte. Sy brochten ooc menichte van Ubes wortelen die sy gebradē haddē/met sesthiē Verckens/die waren slechts het Ingewant uytgehaelt / voort al bebloet en ongewasschē eenige heete steenen daer in gesteecken/en van buytē het hayr aent vyer wat afghesenght/die waren op haer wijse wel ghebraden / en soo aten sy die heel smaeckelijck / ja soo begheerigh als wy souden moghen doen opt best ghesoden/ofte op onse wijse ghebraden. Dit volck bewees haer Overheyden groote eere ende respect/want alle spijse die sy voor den Koninck(die sy op haer tale Hereico noemden) brachten/leyden sy op haer hooft/ginghen dan so op haer knien sitten/en settent soo voor den Koninc neder. Van dese

voorsz.

voorsz 16. Verckens kreghen wy van elcke Koninck een / die ons daer mede vereerden. Sy leyden die selfs eerst op haer hooft/knielende leyden sy die met groote eerbiedicheyt voor onse volcx voeten/gavē ons daer by elf kleyne levendighe Verckens / en eenighe middelmatighe. Wy beschoncken haer weder daer tegens met drie Copere Beckentgens/ vier messen, twaelf oude Spijckers/en eenighe Coralen/daer mede sy wel versien waren. Dese Feeste ende by eenkomste hebben onse volck ghesien met groote vermaeck en verwonderinge/ en quamen tegen den avont allegader weder aen boort. 1616. Mayus.

Den 31 des smorgens quamen beyde de Koninghen vande twee Eylanden aen boort / met haer gevolgh van Edeldom na haer manier. De voornaemste ofte Oversten onder haer hadden allegader groene bladeren van Cocos Boomen om haer halsen/ 'twelck vrede teykens waren. Wy ontfinghen haer (ghelijck sy ons hadden ghedaen) met groote reverentie / en leyden haer in de Kajuyt/en over al in opt Schipt/als sy nu alles wel hadden doorsien / hebben sy ons vereert met ses Verckens. Beyde de Koninghen selve leyden die eerst een voor een op haer hoofden / en dan voor onse voeten / met grooter eerbiedicheydt neyghende metter Hoofden totter Aerden / terwijlen lieten wy die Verckens wegh brenghen/ en leyden haer weder inde Kajuyt / daer wy haer weder vereerdē met twee bondekens Coralen/en elcke Koninck twee Messen en ses Spijckers / daer mede namen sy vriendelijck van ons haer af-scheydt / ende voeren na Landt : Onse Koopman Jacob le Maire geleydese tot aen Lant toe/die schonckense noch drie Verckens / dien hy t'scheep bracht / en wy maeckten ghereetschap om t'zeyl te gaen/tot groot contentement van de Inwoonders van dat Eylant/ overmits sy soo langhe wy daer geweest waren/ altijt vreesden dat wy haer souden doodt slaen/en haer Lant in-nemen. Het volck van dat Eylant was een kloeck volck/groot van statuer/ want de ghemeene mannen onder haer waren niet kleynder als de grootste onder de onse / maer de grootste onder haer staecken verre uyt boven de onse/waren stercke mannen en seer wel gemaeckt van lijf en leden:konden snel loopen/ meesterlijc swemmen en duycken/waren van coleur heel bruyn gheel/waren gheestich en seer verscheyden int vercieren van haer hayr/sommighe hadden ghekrolt / ander schoon gefriseert hayr/sommige anderen wast aē 4/5/ofte 6 vlechten opgebonden/en eenighe (dat een wonder om sien was) stondt het hayr recht overendt/meer als een vierendeel langh/ghelijck oft Verckens borstelen hadden gheweest. Den Koninck had een een langhe vlecht aen de slincke zijde van zijn hooft/ die hingh by sijn zijde neder tot over sijn heupen / met een knoop ofte twee opgebondē. Sijn Adel hadde twee sulcke vlechten/aen elcke zijde vant hooft een/ ginghen alle ghelijck heel naeckt/mannen ende vrouwen / alleenlijck voor de schamelheyt een weynich soberlijck ghedeckt. De vrouwen waren seer ongheschen soo van aenghesicht als lichaem/kleyn van persoon/het hayr kort afghesneen/ghelijck de mans in Hollandt / hadden langhe hanghende Borsten / die de sommighe als leeren sacken tot op de buyck toe hinghen/ waren seer onkuys / lieten haer ghebruycken in allemans teghenwoordicheydt

1616. heydt/ self dicht by den Koninck/alleen onder een matken. Wy en konden
Mayus. niet bemercken dat dit volck eenighe Godt ofte Goden eerden / oft eenighe Godsdienstichept pleechden / noch kleyn noch groot/maer leefden sorghe-loos/ghelijck de voghels int Wout. Sy wisten van koopen noch verkoopen/dan by vlaghen schoncken sy ons wat/en wy haer weder. Sy en zayen noch en mayen / noch doen gheenderhande werck/de aerde gheeft daer van selfs al't ghene sy tot onderhoudt haers levens van noode hebben / als Cocos/Obes/Bananas ende diergelijcke vruchten. Als 't water valt soecken de vrouwen in de bevallen plaetse aen de zeekant / somtijts vischkens/of alst haer lust/vanghese met haer hanghelkens/die sy al rauw op eten/ soo datmen daer by na 't leben siet / de gulden eeuwe daer de Poëten van hebben gheschreven. Wy gaven int schepden van daer dese Eylanden de name van de Hoornse Eylanden/na onse vaderlijcke stadt Hoorn/ en de Bay daer wy gheleghen hadden de Eendrachts-bay/na ons Schip. Wy waren het meestendeel van den dach besich om uyt die Bay te komen / en onse anckers te lichten/ons een tou was door de scherpe grondt in stucken gevijlt/so dat wy dat anckers quijt waren / brochten een werp-ancker uyt dat kabel tou hechte om een klip / brack int winden : daer over verlooren wy oock dat ancker.

Dese Bay leyt aende zuydtsyde vant Eylant in een bocht / aen d'eene zyde leydt een Rif dat met laegh water droogh valt / aen d'ander zyde 'tvaste landt/maer oock aen de wal vuyl. Wy laghen hier aen vier touwen en vier anckers/ op thien vadem sandtgrondt / ontrent een musket schoot van't Riviercken daer't versche water quam afloopen. Mochten wel met het Schip gheleghen hebben aen't Riviercken sonder perijckel. Daer wy laghen en mochten wy niet swayen door dient daer heel nau is. Wy gheraeckten na middagh onder zeyl/liepen eerst westzuydwest aen tot savonts toe/om op de ruymte te komen/daer na ginghen wy onse cours nemen west aen/met een oosten windt / verblijdt zijnde dat wy aen dat goede Eylandt ons soo gemaeckelijck ende wel ververscht hadden/ ende nu soo wel versien waren met goedt water/sommighe Verckens/Obes wortelen/ ende groote menichte van Cocos noten en Bananas. De plaetse daer wy laghen leydt op de hooghte van 14 graden 56 minuten.

Den 1 Junij hadden wy smiddaeghs de hooghte van 13 graden 15 minuten/de windt oost/en gingen noorden aen.

De volgende daghen hadden wy noch al oostelijcke wint / ginghen onse cours noordnoordwest/oock westelijck en meest noordwest ten westen/meesten tijdt harde voortganck/ hadden den 14 de hooghde van drie graden 45 minuten/en saghen dien dagh veel gevoghelte/ ginghen doen west ende west zuyd-west aen/hadden holle dyninghen uyt den zuydzuydoost.

Den 20 hadden wy de windt noordoost/ginghen west aen/des avonts saghen wy landt / lieten dien nacht drijven sonder zeyl / om dat wy niet op't landt souden zeylen/ waren op de hooghte van 4 graden 50 minuten.

Den 21 was de windt oostelijck/wy zeylden na landt toe / dat heel leegh was/

Hoornse Eijlandt
Isle de Hoorn
A
B

was/ daer by komende vonden seer groote droogten/die noordwest van de Eylanden af streckten/het waren drie ofte vier Eylanden / altemael seer kleyn vol gheboomte. Ons quamen stracx twee Canoes aen boort van sulck fatsoen als de voorgaende/doch een weynich grooter / soo datter vijf of ses man in sitten kost. Dit volck was al een volck met het voorgaende/ende hadden ooc eenderley spraeck/dan waren wat swarter van verwe/ bedeckē mede haer schamelheyt/ende hadden Flitsbogen tot haer gheweer/dat waren d'eerste boghen die wy inde Suyd-zee saghen. Wy gaven haer eenighe Coraeltjens ende Spijckers / maer sy wesen ons al om de west / dat daer noch meer landt lagh/daer haer Koninck op woonde / ende van alles ghenoegh was te krijghen. Daerom wy onsen cours weder westwaert aen namen / siende datter gheen gheleghentheydt was om met het Schip te setten. Dit Eylandt lagh suydwest ende west ten zuyden van ons / op de hooghte van 4 graden 47 minuten. 1616. Aprilis.

Den 22 was de wint oost-zuyd-oost / de cours west ende west ten noorden/ de hoochte vier graeden 45 minute/ wy hadden dit etmael een moye koelte met goet weder / saghen oock tenselven daghe wel twaelf ofte derthien kleyne Eylandekens / legghende dicht by malkanderen west-zuydt-west van ons / streckende zuydt-oost ende noort-west ontrent anderhalf mijl / doch wy zeyldense voorby ende lietense aen back-boordt legghen.

Den 24 was de windt zuydelijck/ des smiddaeghs saghen wy landt aen back-boordt / wesende drie leeghe Eylanden / die zuydt-west van ons laghen/ ende stonden groen ende vol gheboomte/ de twee waren elcx wel twee myien lang/ maer het derde was kleyn / hadden klippighe harde stranden en konden daer oock gheen ancker-gront vinden / noemende die de groene Eylanden.

Wy saghen oock en hoogh Eylandt / legghende met seven oft acht heuvels voor uyt / west ten noorden van ons. Wy hielden snachts of en aen om den dach te verwachten.

Den 26 des morghens/ alsoo wy doende waren om't voorsz Eylandt te bezeylen/saghen wy voor uyt int zuydwesten/ weder ander landt uytghenomen hoogh/ t'welck wy hielden te zijn den hoeck van Nova Guinea, wy liepen daer na toe/verlatende het ander hoogh Eylandt/ dat daer bewesten lach/het welcke wy den naem gaven van S. Ioannes Eylandt, om datter op S. Jans dagh was.

Ontrent smiddaeghs quamen wy daer by/ en zeylden al langhs de wal met een oost-zuydt-ooste windt / dan konden gheen ancker-gront vinden / wy sonden onse Sloep uyt om te diepen die voer langs binnen 't Schip deur maer alsoo die na by't landt quam/ quamender twee ofte drie Prauwen ofte Canoes met seer swart volck by haer/ heel naeckt hadden niet voor haer schamelheydt / die seer fel met slinghers na ons volck wierpen / maer soo haest de onse onder haer begoste te schieten/ namense stracks de vlucht. De Sloep quam weder aen boort sonder gront gevoende te hebben / ende seyde

1616. dat dit volc heel een ander sprae c hadden als de voorgaende. Wy zeylden al
Iunius. by de kust langs/ die was hoogh ende groen/ seer lustich om aensien/ sagen veel landt als oft ghebout landt had ghewees. Sabonts quamen wy om den hoeck in een Bay/ daer wy 't setten 45 vadem / onbequaem ende oneffen grondt. Den selven avont quamender twee Prauwen by 't Schip/ en spraken ons aen/ maer wy en konden haer niet verstaen. Den gantschen nacht hielden sy wacht teghen ons met vieren al de Cust langhs. Wy lagen ontrent een Gotelingschoot vande wal neffens een aflopende Rivier/ snachts was moy stil Maneschijn weder/ het luchtghen uyt het landt soo quamen sommighe Prauwen dicht onder de galery vant Schip/ daer wy haer sommighe Coraeltjens toewierpen / en bewesen haer alle vriendtschap/ wesen dat sy ons Cocos/ Verckens/ Ossen ofte Bocken souden brenghen/ soo sy die hadden/ dan sy hielen de meesten nacht om 't Schip met roepen ende tieren/ op hare wijse/ het waren wilde swarte onbeschofte menschen. Dit Landt lagh na onse gissinghe / na dat wy ghezeylt hadden vande Custe van Peru ontrent 1840 mylen.

Den 6 quamen smorghens acht Prauwen om ons Schip/ daer onder een was met elf Personen/ de ander hadden 4/ 5/ 6/ oft 7 man in. Sy voeren vast om ons schip/ en waren op haer wijse wel voorsien van wapenen/ te weten met Assagapen/ steenē/ knodsen/ houten swaerden en slinghers: wy bewesen haer alle vrientschap/ gaven haer Coralen ende andere snupsteringhe/ en wesen haer dat sy aen Lant souden varen/ en halen ons Verckens/ Hoenderen / Cocos en ander Fruyt/ vant ghene dat sy hadden / maer sy hadden wat anders inde sin / ende begonnen met alleman seer felte worpen / soo met slinghers als Assagapen / en meenden ons te vermeesteren/ maer wy op onse hoede zijnde / schoten met musquetten ende grove stucken onder den hoop/ datter wel thien ofte twaelf doodt bleven/ ende verlieten de groote Prau met noch drie andere/ sprongen buyten boort ende swommen na Landt toe/ wy setten onse roey Sloep uyt/ daer sommige van ons volck mede onder 't swemmende volck voere / ende sloeghender noch eenighe doodt/ brochten oock drie ghevanghens aen boort/ die seer ghequetst waren/ met vier Prauwen/ die wierden aen stucken ghehouwen tot brandt-hout voor de Kock. De ghequetsten wierden verbonden / en een van die storf.

Des midaeghs roepde onse Sloep met de twee ghevanghenen na Lant/ al langs de wal heenen/ ende de ghevanghens riepen vast dat sy Verckens/ Bananas en Cocos Noten brengen souden/ waer over een Canoe aen boort quam/ die een kleyn Verckens brocht met een bosken Bananas. Wy setten den eenen man op 10 Verckens rantsoen/ den anderen die seer gewont was/ lieten wy aen Landt loopen/ deur dien wy gheen moet hadden dat hy leven soude. Dit volc hadden hare Neusen aen beyde zyden met gaten deur boort/ daer in droegen sy twee ringen/ aen elcke zyde een/ een dingh seer vreemt te sien. Wy saghen hier noch een Eylandt noordelyck van het groote Eylandt verscheyden.

Den 27 haelden wy onse ledige vaten vol waters/ende kreghen dien dagh een Verckena/ende saghen hier seeckere roode Voghelen. 1616. Iunius.

Den 28 quamender wel eenighe Canoes aen boort maer brochten niet mede/ wilden oock den boorsz man niet rantsoenen/ waer over wy hem aen Landt setten en lieten loopen. Dit volck docht ons te wesen Papoos/want hadden altesamen kort hayr/ ende aten Betelen met Calck daer toe. Des nachts lichten wy ons Ancker/ende ginghen t'zeyl met weynich koelte.

Den 29 was de windt variabel/ de cours noordwest ende noordwest ten noorden met wy weder / dan het was des voor-middaegs stil. Wy kondē 'savonts noch het eyndt van't Eylant niet sien/hoe wel wy al langs de wal zeylden/die westnoordwest eñ noortwest ten westen streckte/met veel bayen ende bochten. Des selven daegs sagen wy noch wel drie hooge Eylanden/ die alle noordwaerdt vant groot Eylant af lagen ontrent vijf of ses mijlen. Wy hadden de hooghde van 3 graden 20 minuten.

Den 30 smorghens/ alsoo wy in stilte dreven / quamender veel Canoes met Swarten by ons boort/die int aenkomē haer Assagayen op haer hooft stucken braecken/tot een teecken van vrede / dan dese brachten ons niet met alle/maer wilden alle dingh hebben. Het scheen beter ende beleefder volck te wesen als de voorgaende : want sy deckten hare schamelheyt met wat blaetjens/ende hadden een frayer slach van Canoes/ voor en achter met een weynich beelde-werck. Sijn seer hovaerdigh op haer baerden/ die sy met kalck bestrijcken/ghelijck mede haer hooft-hayr. Op de drie of vier Eylanden daer dese Canoes af quamen/stonden veel Cocos-bomen. Sy en brachten ons niet met allen / hoe seer wy haer wesen dat wy eten van doen hadden/ bleven tot savondts toe by ons/doen voerense weder na landt toe.

Den eersten Julij smorghens / alsoo wy snachts met stilte ende voor stroom ontrent twee mijlen hadden ghedreven / soo laghen wy tusschen een Eylandt van twee mijlen lanck/ ende 't vaste landt van Guinea in/ na de droe-kost quamen vant Eylandt wel 25 Prauwen / ende veel volck wel ghemonteert/ was het selfde volck die daeghs te voren de Assagayen op 't hooft ghebroken/en ons vriendtschap ghetoont hadden / maer was ghweest om ons te abuseren alst doen bleeck/ en soo wy in stilte dreven / meenden sy ons het schip af-handigh te maken. Twee anckers hinghen voor de boegh neer/maer een weynich op-ghehaelt/daer ginghen sy op sitten/op elcke ancker een man/met een pingaye ofte riem in de handt / daer sy haer Canoes ofte Prauwen mede voort-schepten / ende meenden alsoo 'tschip na landt te scheppen/ d'andere henghelden vast om 'tschip / en wy waren wel op onse hoede. Ten laetsten begonnen sy van by dapper met Assagayen ende slingers te werpen/soo dat sy een van onse volck quetsten / dat d'eerste was van onse reyse. doen sy nu te deghen gaende waren/ende meenden dat sy 'tspel al ghewonnen hadden/schoten wy met onse boven-schut ende met musketten daer onder/datter wel twaelf of derthien dooden/ende veel gequetsten wierden. Als sy int vluchten waren/ roepden ons volck met de Sloep/die wel ghemonteert was/ na haer toe/ ende kreghen een Canoe daer drie mannen Iulius.

1616. in waren/waer van sy den eenen die doodt was/ over boort smeten/d'ander
Iulius. twee namen de vlucht int water/ maer als d'een van ons volc dootgeschotē was/gaf d'ander hem stracx gevangē/welcke was een jongman van 18 jaren/die wy Moyses noemden/na onse gequetste man. Dit volc at broot datse maeckten van wortelen van boomen. Wy zeylden des abonts met een moye koelte weder al lancx de wal westnoordwest / ende noordtwesten aen. Den 2 hadden wy de hoochte van 3 graden 12 minuten/sagen den selven dagh aen baghboort uyt laegh landt: oock een groote bergh / en voor uyt een laegh Eylandt / ginghen al westnoordwest aen / soetjens voort met slecht water en oostnoordooste wint.

Den 3 saghen wy wederom hoogh landt / west van ons ontrendt 14 mijlen vandt ander Eylandt verscheyden / op de hooghte van 2 graden 40 minuten.

Den 4 / alsoo wy doende waren om de voorsz vier Eylanden te passeren/ saghen wy wel 22 ofte 23 andere/soo groot als kleyne / hooghe als laeghe Eylanden/die wy aen stuyr-boort lieten ligghen / uytghenomen twee ofte drie aen bagh-boort. Sy laeghen al dicht by malkanderen / sommighe een mijl ofte anderhalf/sommighe maer een gotelingh-schoot verscheyden / op de hooghte van 2 graden 25 en 30 minuten / weynich min ofte meer. Wy meenden savondts rede te vinden/maer moesten snachts by houden/om dat ons de nacht overviel. Des avondts saghen wy aen een van dese Eylanden een zeyl dat na ons toe quam/ dan deur dien ons de nacht beliep/ quam het ons niet aen boort/ende smorghens moesten wy het door contrarie wint verlaten/niet teghenstaende dat wyder al dicht by gheweest hadden.

Den 5 was de wint zuydoost ende oostzuydoost/ de cours zuyden ten westen/ende zuydwest/ hadden veel donder ende reghen / waren op de hooghte van 3 graden 56 minuten.

Den 6 hadden wy somtijds harde windt/ ende somtijds stilte met regen/ blixem en donder/saghen des voormiddaeghs een seer hoghen bergh zuydwest van ons legghen/daer wy na toe liepen/ onse Schipper vermoede half of het Banda wel wesen mocht/om de groote gelijckheyt die't hadde met den bergh van Goemenapi in Banda/en seer na de ghelijcke hoochte / maer wat naerder komende wierden noch wel drie ofte vier soodanighe berghen siende/ die aen de noordzyde van de eersten laghen/ ontrent ses ofte seven mijlen verscheyden/daer aen hy wel merckte dat het soo niet en was. Achter den bergh saghen wy mede oost ende west seer veel landts / dat soo langh was datmen aen beyde zyden gheen eyndt daer afkonde sien/ ten deele hooch ten deele wederom laegh/ streckende oostzuydoost / waer uyt wy vermoeden dattet Nova Guinea was/ende deur dien ons de nacht beliep hielden wy by.

Den 7 smorgens wenden wy't voor dagh weder na den hoogen berg toe/ ende was een brandend Eylandt / ghevende op 't hooghste vlammen ende roock van hem/daer over wy't den name gaven van Vulcanus: hadden de windt van den zuydoosten/met moy weder. Dit Eylant was wel bewoont ende vol Cocos boomē. De Inwoonders quamen met eenige Prauwen by

ons

ons schip/maer warē seer verbreest/sy riepen ons vast toe/maer wy en kondē haer niet verstaen/noch ooc onse Swarte Moyses. Sy waren oock gantsch naeckt/alleen haer schamelschept gedect/hadden sommige kort eñ sommige lanck hayr. Wy konden hier gheen grondt werpen/so dat wy niet ten ancker kosten komen/ saghen ten noorden ende noordwesten noch meer Eylanden van ons laghen / ende liepen noordwest ten westen na den vlacken hoeck die wy voor uyt saghen/daer wy savonts by quamen/namen onse zeylen in/ en lieten snachts drijven. Wy hadden hier verscheyden coleuren van water/als groen/wit en gheel/ 'twelck wy vermoeden af wateren uyt Rivieren te wesen/want het veel soeter was alst zeewater. Hier dreven oock veel boomen/ bladeren ende tacken / daer somtijts voghelen ende krabben op saten. 1616. Iulius.

Den 8 was de wint variabel/setten onsen kours westzuydwest/ en westnoordwest/met goet weder en redelijcke koelte / hadden aen stuerboort een hoogh Eylandt/en aen bagboort slecht landt redelijck hoogh/ wy liepen na 'tlandt toe/daer wy savonts by quamen en goede sandt-grondt vonden op 70 vadem / ontrendt een gotelingh-schoot van landt. Daer quamen ons eenighe Canoes aen boort / met een drollighfatsoen van volck/ dat mede al Papoos waren/hebbende kort hayr/en dat ghekrult/ende droeghen ringhen door hare neusen ende ooren/met sekere veertjens op 'thooft of op de armen/ en verckens-tanden om haer halsen en op de borst/tot een cieraet. Sy aten oock Betele/ende waren alle verscheyden ghebreken onderhabigh / d'een was scheel/d'ander hadden dicke beenen / de derde dicke armen / ende soo voort/waer uyt wel te vermoeden staet / dat dit een ongheson tlandt moest wesen/te meer/om dat haer huyskens op staken stonden/ ontrendt acht oft neghen voet van der aerden. Wy hadden hier de hooghte van 3 graden 43 minuten/ende vernamender een kleyn monsterken van Gember.

Den 9 smorghens soo wy aen't ancker laghen roepde onse Sloep om te sien na een bequame plaets om het schip te leggen/ ende weder-keerende seyde een bequame Bay ghevonden te hebben /daer wy na toe liepen / ende settent op 26 vadem goede zandt-grondt / ghemenght met kley onder malcanderen. Hier ontrent stonden twee Dorpjens/ daer ons veel Canoes van aen boort quamen / die een weynich Cocos noten brochten dan sy warender seer kostelijck mede/willende voor vier noten een vaem lijwaet hebben/ daer sy seer begheerigh na waren. Hadden oock eenighe Vercken/die sy mede in groote waerde hielden / ende hoe seer wy haer wesen dat sy ons wat souden brenghen/en dat wy't van noode hadden/sy en wildent niet doen.

Dien dagh is tot rantsoen voor het scheeps-volck uytghedeelt voor yeder man vijf pont broot/ en anderhalf mutjens olye ter weeck / anderhalf mutjen Spaensche wijn des daeghs / met een pimpelken Brandewijn. Alle onse Potagie/ als erweten/boonen/ gort / oock alle ons vleesch/ speck ende visch was altemael op/en wy wistē niet waer wy waren / of wy noch verre ofte na by de Indische Eylanden waren / was ons gantsch onbekent/oock en hadden wy gantsch gheen sekerheyt vant landt daer wy daghelijcks by

1616. Iulius. langhs seylden/oft Nova Guinea was oft niet/maer alleen ons vermoeden/ want al de Kaerten die wy hadden en geleken niet met allen na de Landen die wy vonden. Des avonts kreghen wy grooten reghen / met donder en blixem/dat den gheheele nacht duerde met seer donder weder.

Den 10 quamender wederom wel 20 Canoes aen boort / met mannen/ vrouwen en kinderen/ waren alle heel naect / alleen haer schamelheydt bedeckt/maer en brochten niet mede dat waerdich was.

Den 11 smorghens ginghen wy weder onder zeyl / ginghen noordwest ten westen/ende westnoordwest aen / al langhs de kust / houden de het landt altijdt in't gesicht/drie/twee ja oock anderhalf ofte een mijl alleen daer van blijvende / ende voeren smiddaeghs voorby een hooghe hoeck. Dit landt van Nova Guinea,streckt meest al noordwest ten westen somtijdts een weynich westelijcker somtijts weder wat meer noordelijcker.

Den 12 zeylden wy noch als voren westnoordwest/langs de kust/ met moy weder en heete sonneschijn / hadden smiddaeghs de hooghde van 2 graden 58 minuten/hadden oock baet vande stroom / die ons om de west sette/ghelijck die dede de heele kust van Nova Guniea langhs.

Den 13 ende 14 zeylden wy langhs de voorsz kust/ontmoetende somtijdts hoogh somtijdts laegh landt.

Den 15 was de windt de koers langs het landt als voren/met goedt weder/na de middagh quamen wy by twee laghe bewoonde Eylanden/die ontrent een half mijl van't landt af laghen ende vol Cocos boomen stonden. Wy liepen daer na toe/ende vonden daer goede ancker-grondt / op 40/30/ 25/20/tot ses ende vijf vadem toe / ende setten't op 13 vadem steeckgrondt. De Schipper voerde met de schuyt ende sloep/wesende wel ghemonteert/na lant toe/meenende een deel Cocos noeten te halen/ die met groote meenichte op die Eylanden stonden: Maer doen sy aen't landt quamen / laghen de Swarte op haer hoede) en schoten seer fel met flitsen / datter van onse wel sesthien swaerlijck ghequetste wierden / zijnde d'een dwars duer den arm/ d'ander deur't been/de derde deur de neck ofte handen ende anders gheschoten. Waer tegen de onse weder onder den hoop schoten met Musketten ende steenstucken/ dan moesten deur het gheweldigh schieten der Indianen/ int eyndt noch de wijck nemen. Wy hadden hier de hooghde van 1 graedt 56 minuten.

Den 16 smorgens zeylden wy met ons schip tusschen die twee Eylanden in/en setten't op neghen vadem/ daer't seer goedt leggen was: na middagh voeren onse Sloep ende Boot nae't kleynste Eylandt / om Cocos te halen/ staken twee ofte drie hutjens van de Swarten aen brandt / daer over de Swarten die op't ander Eylandt waren gheweldigh tierden ende riepen/ maer sy en dorsten ons niet by komen / want wy schoten met sommighe grove stucken langhs de strandt ende Boswaert in / dat de Voghels met groot gheraes door het bosch vloghen/ daer door de Swarten vloden / ende niet eens meer dorsten uytkijcken. Teghens den avondt quam ons volck weder aen boort/en brochten soo veel Cocos noten dat yder man op't Schip

drie

drie Cocos tot zijn deel kreech. Savondts quam een man aen boort die versocht vrede met ons / met hem brenghende een hoet / die een van onse Matrosen in de voorgaende schermutsinghe buyten boort hadden laten vallen. Dit volck gaet heel naeckt/oock met haer schamelheydt bloodt. 1616. Iulius.

Den 17 quamender smorghens twee ofte drie Canoes met Swarten by ons boort/smeten de Cocos noten boven stroom in't water/en wesen dat wy die souden halen waer mede sy onse vriendtschap sochten. Wy wesen haer dat sy aen boort souden komen. In't leste wierden sy wat stouter/ quamen by't Schip/ende brochten ons so veel Noten ende Bananas als wy begeerden/die wy al in de galdery met toutjens uyt hare Canos losten / ghevende daer voor oude Spijckers / verroeste Messen ende Coralen. Sy brochten ons oock een weynich groene Gember/ende gheele wortelijens/ diemen ghebruyckt in plaets van Saffraen. Verruylden oock aen ons van haer pylen ende booghen / soo dat wy van haer ten laetsten groote vriendtschap ghenoten.

Den 18 ruylden wy noch al Bananas en Cocos noten/ met wat Cassavy ende Papede, diemen in Oost-Indien oock wel vindt. Wy saghen hier eenighe Potteysen/die soo ons docht/van de Spanjaerden ghekomen moesten wesen. Oock en was dit volck niet seer nieusgierigh na de schepen/ gelijck de voorgaende wel ghewreest hadden/want sy wisten te segghen van schieten met grove stucken/ende gaven het Eylandt daer sy op woonden den naem van Moa, 'twelck was het oostelijckste/ 'tander daer teghen over ghelegen/ noemden sy Insou , ende het uyterste dat een hooghachtich Eylandt was/ ligghende wel vijf ofte ses mylen van Nova Gunica , dat noemde sy Arimoa.

Den 19 voeren ons volck aen't groodtste Eylandt om te visschen. De Swarten bewesen haer groote vriendtschap / hoopen haer de Zeghen op trecken/en gaven haer soo veel Cocos noten als sy begheerden. Wy sagen veel Prauwen na ons toe komen uyten oosten/ van andere Eylanden oostelijcker gheleghen (daer onder eenighe waren vry groot) daeromme wy onse Visschers aen boort riepen. Dese Swarte wesen ons dat wy in die vreemden Prauwen souden schieten/maer ons volck beduyden haer/ dat wy souden doen/soo sy ons eerst aen sochten. Sy quamen vredelijck aen ons boort/ en brochten ons soo veel Cocos noten ende Bananas als wy begheerden/ soo dat yder man 50 noten kreegh/ende twee bos Bananas. Dit volck ghebruycken Cassavy voor haer broot / dan't en is by dat van West-Indien niet te ghelijcken/sy backen't oock aen roode koecken.

Den 20 ginghen wy des smorghens t'seyl / na dat wy al vroech eetbaer ware hadden gheruylt. Sy wesen ons wy souden noch legghen blyven/ sy wilden ons noch meer halen.

Den 21 zeylden wy noch langhs het landt west noordwest heen / hadden smiddachs de hooghte van een graedt en derthien minuten. Wy saghen een party Eylanden/daer de stroom ons na toe voerde / daer wy ontrendt smiddaeghs by quamen ende setten't daer op derthien vadem/ hadden savonts

1616. vondts ghehadt veel reghen / donder ende blixem.
Iulius. Den 23 ghinghen wy des smorghens t'zeyl / met goedt weder ende moye koelte / ende een weynich van landt wesende / volghden ons wel ses groote Canoes (hoe wel wy gheen volck aen landt en hadden vernomen) brenghende ghedrooghde visch / die wy voor Steenbraessem aensaghen / met Cocos noten / Bananas / Toback / ende seeckere kleyne fruytjens als Pruymen. Oock quamender eenighe Swarten van een ander Eylandt / die ons eenighe lijftocht brochten / die hadden oock een monster van Chineesche Porceleyn / want wyer twee schotelkens af ruylden / soo dat wy vermoede dat hier wel Christen schepen gheweest hadden / want sy oock niet soo nieusgierigh waren nae't Schip. 'Twas een ander slagh van volck als de voorgaende / gheelder van verwe / ende grooter van posture / hadden sommighe langh hayr / sommige kort / ende gebruyckten oock flitsen en boghen / daer sy ons een party van verruylden. Waren seer begheerigh na Coraeltjens ende Yserwerck / ende hadden groene blauwe ende witte glasen ringhen door haer ooren stekende / die wy vermoeden datse vande Spaenjaers ghekreghen hadden. Den 24 hadden wy de hooghde van een halve graedt / met weynigh koelte / ginghen noordtwest / oock west en zuydtwest aen / by een groot schoon Eylandt langhs / dat seer groen en playsant was om aen te sien / dat gaven wy de naem van Willem Schouten Eylandt na onse Schipper / ende westhoeck de C. van goede Hoop.

Den 25 saghen wy aen bagh boort uyt veel landt zuydzuydwest van ons / 'tsommighe heel hoogh / ende 'tsommighe heel laegh.

Den 26 saghen wy weder wel drie Eylanden / de Kust streeckte noch al noordwest / ende noordwest ten westen.

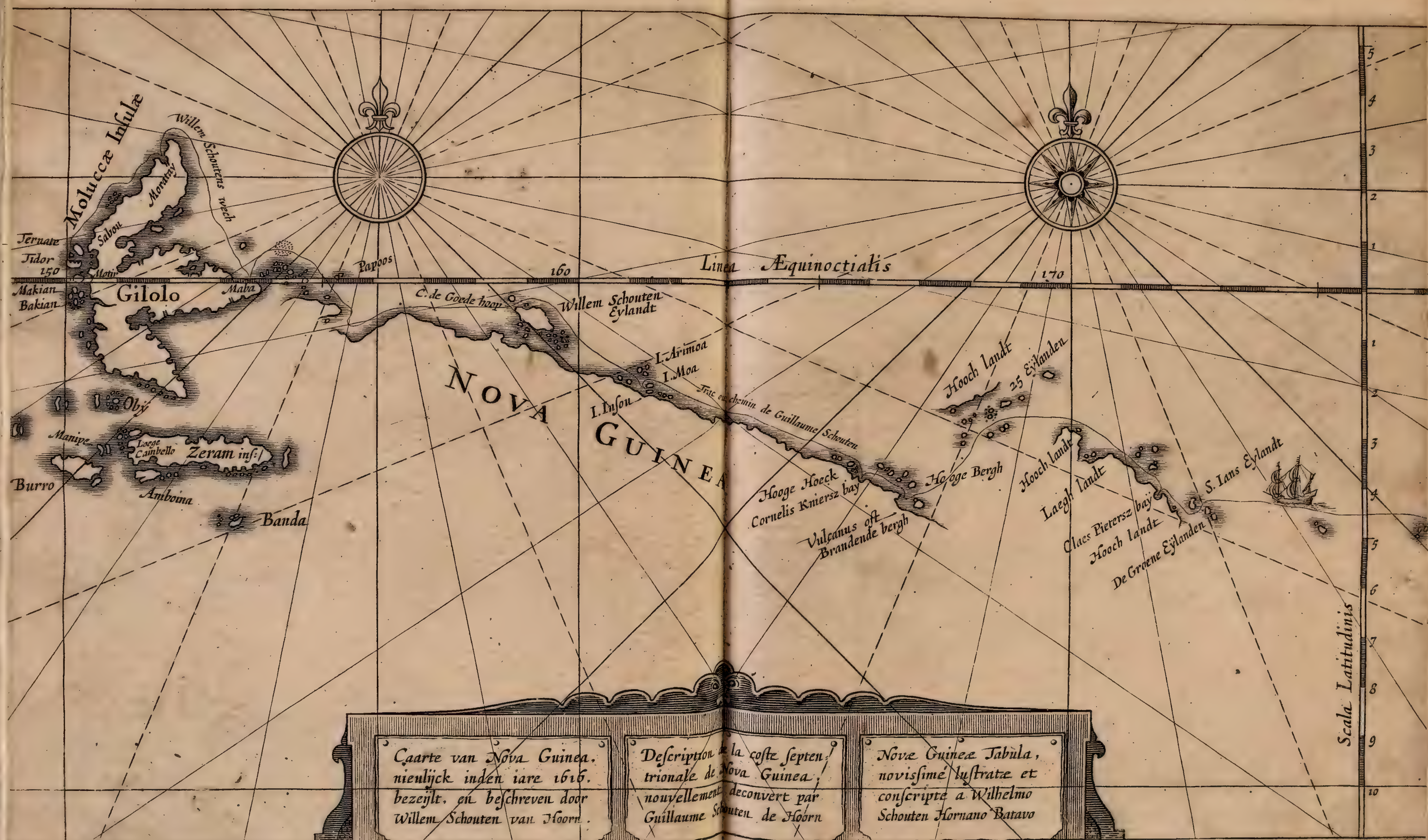
Den seven-entwintichsten hadden wy de hooghde van 29 minuten / bezuyden de Linie / saghen noch veel landt zuydtwaerdt van ons / sommighe heel hoogh / en sommighe heel laegh / seylden daer by langhs westnoordwest heen.

Den 28 en 29 hadden wy variabel weder / snachts tusschen beyden een aerdtbevinghe / soo dat ons volck alle gadder van verbaestheydt uyt de kopen quamen / 'tscheen somtijdts of ons schip stiet / wierpen dickwils loot / maer vonden gheen grondt.

Den 30 zeylden wy in een groote bocht / soo dat wy rondom int landt beset schenen / deden ons best om erghens openinghe te vinden / maer vonden niet / ginghen daerom weder noordwaert aen. Wy hadden dien dagh soo schrickelijcken grooten donder ende blixem / dat ons schip schudde ende beefde / en scheen somtijts gheheel in lichten brant te staen / daer af wy alle niet weynich verschrickt en verbaest en waren / daer na quam soo grooten reghen / dat wy noyt diergelijck ons leven hadden ghesien.

Den 31 bevonden wy dat wy in een sack ghezeylt waren / saghen het lant al aen malkanderen vast / ginghen daerom noorden aen / en passeerden dien avondt de Linie Equinoctiael voor de tweede reyse / ende des avondts / also wy dicht by landt waren / setten wy het op 12 vadem steeckgrondt / ontrent

een

Moluccæ Insulæ
Willem Schoutens wech
Moratay
Sabou
Ternate
Tidor
150
Motir
Makian
Bakian
Gilolo
Maba
Papoos
160
Linea Æquinoctialis
170
C. de Goede hoop
Willem Schouten Eylandt
I. Arimoa
I. Moa
I. Jnson
NOVA GUINEA
Obi
Manipe
Loege
Cambello
Zeram insl.
Burro
Amboina
Banda
Hooge Hoeck
Cornelis Kniersz bay
Vulcanus oft Brandende bergh
Hooge Bergh
Hooch landt
25 Eylanden
Hooch landt
Laegh landt
Claes Pietersz bay
Hooch landt
De Groene Eylanden
S. Jans Eylandt
Scala Latitudinis
Caarte van Nova Guinea. nieulijck inden iare 1616. bezeijlt. en beschreven door Willem Schouten van Hoorn.
Description de la coste septentrionale de Nova Guinea, nouvellement deconvert par Guillaume Schouten de Hoorn
Novæ Guineæ Tabula, novissimé lustratæ et conscripte a Wilhelmo Schouten Hornano Batavo

een goteling hs-schoot van een Eylandt/dat dicht by de vaste kust lagh/dan wy vernamen hier gheen volck/noch eenich ghewagh. 1616. Augustus.

Den 1 Augusti lichten wy ons ancker met seer groote moeyte/ want het onder een klip stondt/ende wy wonden het de halve handt af. Onse hooghde was 15 minuten benoorden de linie. Savondts quamen wy door de harde stroom dicht by t'landt / settendt door de stilte / de grondt was oneffen en niet diep.

Den 2 wast heel stil / ende wy dreven deur de stroom west ende west ten noorden aen/met reghenachtigh weder.

Den 3 was de cours als voren/met stilte / ende naemiddaeghs vonden wy een banck/soo verre in zee / dat wy't landt pas sien konden/ wesende op ettelijcke plaetsen 40 / op andere 20 / 15 ende 12 vadem zandtgrondt diep. Wy settent op 12 vadem / overmits dattet teghen de nacht gingh/ende de Schipper begheerde te sien/hoe of de stroom gingh/de welcke westzuydwest heen liep. Ten selven dage namen wy de hooghde van 45 minuten benoorden de linie/oock saghen wy eenighe Walvisschen ende Schiltpadden. Ende wy gisten door de hooghde dat wy hier 't landt van Nova Guinea ten eynde waren/hebbende 280 mijlen langhs de kuste van dien ghezeylt. Wy sagen ten selven daghe noch twee Eylanden westelijck van ons.

Den 4 was de windt variabel/de cours zuydtzuydwest / wy hadden veel reghens met doncker weder/de stroom ginck daer hart om de west / saghen dien dag wel seven of acht Eylanden so ons docht/waer over wy des nachts by hielden/om niet op 'tlandt te vervallen.

Den 5 smorgens dreven wy in stilte/ hadden voort de windt variabel/de cours zuyden ende zuydoost met reghenigh weder/ ende weynigh koelte/ende alsoo ons de windt teghen was/ liepen wy naer 'tlandt dat wy daeghs te voren voor Eylanden aenghesien hadden/maer by komende vonden gheen grondt/waer over wy onse Sloep uytsetten om te diepen/ ende vonden ancker gront op 45 vadem/dicht by 'tlandt. Soo onse Sloep naer landt voer/ saghen wy eerst twee/daer na noch dry Prauwen van landt af komen/ende voeren na onse Sloep toe/daer by komende staken se een breede-vaentjen op/ ende de onse weder daer teghen/en quamen aen boort. De Prauwen volgden haer/en quamen oock aen boort. Sy brachten ons niet anders dan een monster van Indische boontjens ende ertjens/mitsgaders wat rijs/toebac/ ende twee Paradijs-voghelen/daer wyer een van ruylden / wesende wit en gheel. Dit volck konden wy redelijck wel verstaen/want sy spraken sommighe woorden Ternatans/ende een wasser die goedt Maleys sprack/welcke tael onse Koopman Aris Claesz seer wel konde. Daer warender die oock eenighe woorden Spaensch spraken / ende onder anderen hadden sy oock een Spaensche bilt. Haer dracht waren sekere frape kleetjens om haer middelen/ende eenighe hadden zyde broecken aen van verscheyden coleur/eenige oock Tulbanden op 'thooft/ die sy seyden Turcx ofte Moors waren. Aen de vingheren droegense som zilveren ende gouden ringhen / ende altemael peck-swart hayr. Sy ruylden haer waren met ons voor Coraeltjens/

maer

1616. Augustus. maer hadden liever linnen ghehadt/en waren voor ons seer schuw ende bevreest. Wy vraeghden haer hoe haer landt hiete/ maer sy en wildendt ons niet segghen/waer upt ten deel / ende oock upt ander omstandigheden/wy vast oordeelden en gheloofden dat wy waren op't oost eynde van Gilolo,aen de middelste tack van't landt (want Gilolo hem met dry tacken oostwaert uytstreeckt)ende dat sy waren lieden van Tidor / vrienden van de Spaenjaerden/ghelijck wy't oock bevonden alsoo te zijn / daer over wy alle niet weynich en waren verblijdt / als na soo veel omswermens en gheleden armoede) ghekomen te zijn ter plaetse daer wy bekent waren / ende haest by onse landtsluyden hoopten te komen / een sake daer wy soo langhe ende soo verre naer ghewenscht ende ghehoopt hadden. Wy kreghen een kleyn koeltjen/ende gheraeckten onder 'tlandt ten ancker/een gotelingh schoot van de wal/op 40 vadem/doen brochten sy ons Cocos ende andere fruyten te koop. Sy seyden ons dat wy daer niet wel en lagen/ghelijck het oock waer was/ want savondts kreghen wy een dichte koelte/ende dreven deur. Des avonts voeren de Prauwen weder van boort/belovende ons sanderdaechs hoenderen te brenghen. Wy waren desen dagh de derdemael recht onder de Linie Equinoctiael.

Den 6 smorghens quamen die vant landt weder aen boort/ brachten ooc een deel Toback met wat Porcelepn/en eenighe andere dinghen/maer alsoo wy een moeye koelte hadden upten zuydzuydoosten/ en aldaer quaet liggen was/ lichten wy ons ancker om onse reyse te voorderen na de Moluckken/ en ginghen noorden aen met goede voort-ganck / om benoorden de noordhoeck van Gilolo om te loopen.

Den 7 hadden wy harde reghen / saghen naer de middagh de noordtoost-hoeck van Gilolo ghyheeten Moratay , de welcke lagh zuydtwest van ons.

Den 8 hadden wy smiddaeghs de hooghde van vier graden drie minuten benoorden de linie/hadden snachts ghewelddighe reghen met donder en blixem/wy lieten ons voorstaen dat de stroom hier om de noord liep. Den 9 ende 10 was de windt variabel/met reghenachtigh weder. Wy hadden den 10 de hooghde van 3 graden 50 minuten.

Den 11 des smorghens saghen wy weder het landt van Gilolo , geheeten Moratay, aen de noordoost-hoeck van Gilolo. Wy deden ons best om dat te krijghen/maer de stroom sette ons vant al af om de noordt/dat wy het dien dagh niet en konden beseylen.

Den 12 ende 13 hadden wy de hooghde van twee graden 58 minuten/ met variabele winden ende veel reghens / ghelijck oock den 14 / 15 ende 16.

Den 17 gheraeckte wy met groote moeyten onder 'tlandt / daer wy des avonts laet by quamen/en dreven de kust langhs met moy weder/wy sagen des nachts veel veertjens op de strandt.

Den 18 wast meest stil/en dreven langhs het landt/ ontrent de middagh quamen ons twee Prauwen met een vreede-vaentjens aen boort / van een

Dorp ghenaemt Soppy, dat waren Tarnatanen / soo dat wy met haer wel 1616.
konden spreecken/eenighe waren oock van Gammacanor, en vertelden ons Augustus.
datter een Jacht van Amsterdam / ghenaemt de Pauw / wel drie maenden
gheleghen hadde / ladende zijn Schip vol Rijs / ende datter ontrent een
maent of twee te voren oock een Enghelsch schip hadde gheweest. Hoe wy
ons verheuchden en verblijden doen wy aldus versekert waren/ dat wy tot
soo goeden ende ghewenschten plaetse/soo na by onse Landts-luyde ghekomen
waren/na soo veel gheleden moeyte ende arbeyt/ met vijf en tachtentig
ghesonde mannen/ende gheheel ten eynde van onse victuali / konnen sulcke
bedencken die ghelijcke avontueren hebben beproeft. Wy hadden hier
de hooghte van 4 graden 47 minuten / en settent savondts op 28 vadem.
Eenighe van dat volck bleven snachts by ons / om ons sanderendaeghs
te brenghen op de rede voor Soppy.

Den 19 seylden wy in de Bay / ende settetent daer op 10 vadem zandtgrondt/ontrent
een gotelingh-schoot van landt. Ten selven daghe ruylden
wy een deel Sagou,eenighe hoenderen/ twee of drie Schiltpadden/ ende een
weynich Rijs.

Den 20 ruylden wy veel Sagou ende wat Rijs/al voor Linnen/Coralen/
Messen/Spieghels en Kammen. Daer quam een Correcor om Rijs ende
Sagou voor den Koninck van Ternaten/die ons seyde datter wel twintigh
schepen / soo Hollanders als Engelschen rontom het Eylandt Ternate
laghen en kruysten / ende datter acht schepen naer de Manillas waren/
vier Enghelschen ende vier Duytschen. Wy vinghen hier veel
visch.

Den 21/22/23 ende 24 waren wy noch al doende met Sagou ende Rijs by
de kleyne mate te ruylen.

Den 23 droncken onse volck de laetste wijn.

Den 25 savondts ginghen wy t'seyl / hebbende hier vier tonnen Rijs ende
veel Sagou ghekreghen. Septemb.

De navolghende daghen al tot den 5 September toe/hadden wy alle daghen
veel contrarie ende variable winden/oock veel stilte / ende somtijdts
harde buyen / en dickwils gheweldighe reghen / soo dat wy met seer veel
moeyte ende groote armoede dese kust langhs swierven / menighemael over
en weder wenden/verscheydemael op een dagh anckerden / ende weder te
zeyl ginghen / dan de groote hoop die wy hadden om haest in Ternate
te wesen by onse Landts-lieden / maeckte alle den arbeydt licht ende
onverdrietich.

Den 5 soo wy aen de kuste van Gilolo ten ancker lagen/voeren onse volck
uyt visschen/ende soo sy aen de zeghen stonden en trocken / quamender vier
Ternatanen uyt het bosch springhen / elck met een sweert ende schilt inde
vuyst/om onse volck doodt te slaen/ maer de Barbier riep by groot geluck
Oran Hollanda,waer over sy terstondt op-hielden/ sprenghende water op het
hooft/ende seyden/ dat sy meynden dat onse volc Castilianen waren. Ons
volck brochten haer aen boort/en wy gavense wat Coraeltjens/ waer voor

1616. Septemb. sy ons beloofden te brenghen het gheen dat wy begheerde. Sy seyden datse waren ghekomen van Gammacanor, daer wy naer haer segghen ontrent vijf oft ses mijlen afwaren.

Den 6 ende 7 hadden wy noch al veel stilte ende contrarie winden/ lichten dickwils onse ancker/ende ginghen onder zeyl/wendent menighmael over ende weder om onse reyse te voorderen/maer 'ten wilde niet zijn/soo dat wy seer weynigh uyt-richten.

Den 8 bleven wy door contrarie wint noch ligghen/ ende onse Opper-koopman met de Koopman van't Jacht/voeren met een wel-gemonteerde Sloep naer Gammacanor, meenende daer wat ververschinghe te bekomen. De kust streckt hem van Soppy af tot aē Gammancanor zuydwest ende noordoost/met veel bochten ende vapen/en de stroom gingh hier om de noordt.

Den 9 ende 10 bleven wy door contrarie windt noch al legghen/ ghelijck mede den 11/doen quam onse Sloep weder/sonder in Gammacanor gheweest te hebben/alsoo 'tselve te verre was/ende syder niet op versien en waren/dan hadden in een dorp gheweest dat Loloda hiet/gheleghen ontrendt 10 mijlen van ons Schip/daer sy alleen wat Bananas bekomen hadden / die aldaer abondant waren. De Inwoonders hadden haer ghesept dat de Duytschen met de Ternatanen een Eylandt inghenomen hadden / ghenaemt Siauw, ligghende op de passagie na de Manillas , ende datter derthien Schepen in Ternate laghen.

Den 12 zijn onse Schipper eñ Aris Claesz met haer 18 wel gemonteerde mannen na Ternate gereyst/ daer wy na gissinge noch wel 25 mijlen af waren/ende wy zijn met het Schip door stilte blijven legghen. Den 13 wast noch al stil/ende alsoo onse volck uyt visschen waren/ quamender drie Boeren uyt het lant by haer/met drie wilde Verckens/ wesende tamelijck groot/ die sy seyden met honden ghevanghen te hebben/ ende werden haer t'haren contentement betaelt.

Den 14 ginghen wy smiddaeghs met een tamelijcke koelte t'zeyl/ doch 'twiert weder stil/soo dat wy dit etmael maer ontrent derdehalf mijl wonnen met seer groote moeyte.

Den 15 waeyden somtijts wat/soo dat wy dit etmael ontrent vier mijlen vertierden/met goet weder.

Den 16 quamen wy by Gammacanor, en saghen Ternate ende Tidor dicht by malkanderen liggen/ aen twee hooghe berghen/zuydelijck van ons ontrent twee mijlen verscheyden.

Den 17 wast een moeye koelte/ soo dat wy ons best deden om Ternate te beseylen / ende des morghens in den dagheraet saghen wy een zeyl te loefwaert van ons/dat oock na Ternate wilde/dat was de Morghensterre van Rotterdam/hondert vijftig lasten groot/eñ gemonteert met 26 Lepelstuckē. Des middaegs quam onse Sloep van dit Schip/daer sy drie nachten in gheweest haddē/ 'selve gevonden in de bocht van Sabouvv. Den Admirael verhagen wasser op/ ende 'twas een van de Schepē van de Admirael Spilbergē/uyt wiens volc wy verstonden/dat den selven Spilbergen wesende in de

Straet

Straet Maghellanes (daer sy in twee maenden deur quamen) zijn kleynste Jacht ontzeylt was/ als oock dat hy aen de kust van Brasilien/ in de revier van Spirito Santo, drie boots met volck verloren hadde/ dat hy de stadt Payta verdestrueert / ende teghens acht Spaensche Schepen slaeghs gheweest hadde/ waer van hyder drie in de grondt had gheschoten / te weten den Admirael ende Vice-Admirael/ met noch een ander/ sonder merckelijcke schade/ dan dat hy een deel volcks verloos / en gheen buyt en kreegh : dat hy te Lima had gheweest / ende veel Bayen besocht daer Spaensche Schepen waren / altemael opghelept wesende / onder anderen in een met veertigh Schepen / doch en hadde niet uytghericht / ende was langhs de kust van Nova Hispania deur de Manillas na Oost-Indien ghekomen / zijnde van daer met Schipper Jan Cornelisz Mensch-eter naer huys ghesonden met vier Schepen/ te weten/ Amsterdam/ het Wapen van Amsterdam/ Zeelant ende Middelborgh. Oock seyden sy ons datter thien wel ghemonteerde Schepen naer Manilla toe waré/ daer Commandeur over was Jan Dircksz Lam van Hoorn/ om de Spaensche Vloot/ die naer Ternate wilde / te verslaen. Wy verstonden mede dat Pieter Bot met vier Schepen na huys zeylende/ aen Mauritius met drie Schepen gebleven was/ deur een harde wint/ die hem teghen de klippen aen wierp/ soo datter veel volck verdronck/ ende hy selver mede/ maer 'teen Schip ontquam het. Des selven avonts settent wy het voor Maleye in Ternate/ op elf vadem zandt-grondt / seer verblijt wesende dat wy onder ons eyghen Natie ghekomen waren. Onse Schipper ende Koopman voeren terstont naer landt / om den Ghenerael Laurens Reael / die in des overleden Ghenerales Reynsts plaetse ghekomen was / te spreecken/ daer sy wel onthaelt wierden van den selven Ghenerael/ als oock van den Admirael Steven Verhaghen/ ende den Gouverneur van Ambon Jasper Jansz/ mitsgaders den gantschen Raedt van Indien. 1616. Septemb.

Den 18 voeren onse Koopman ende Schipper aen landt/ en verkochten onse beyde Sloepen met vier kleyne gotelinghen van het Jacht / ende een deel loots/ als oock twee groote touwen/ neghen anckers/ ende andere snuysteringhe/ daer voor sy in alles ontfinghen 1350 Realen van achten.

Den 19/20/21/22/23/ zijn wy op de voorsz plaets blijven legghen.

Den 24 hebben elf Mannen ende vier Jonghers / versocht aen onse Schipper Willem Cornelisz Schouten/ ontslaghen te zijn van haer dienst/ alsoo sy gesint waren in Indien noch een wyle te blijven/ ende de Oost-Indische Compagnie te diené/ 'twelc onse Schipper haer toestont/ also het oock by de Generael Reael aen de Schipper begeert werdé. Den 26 hebben wy ons affscheyt ghenomen van den Ghenerael Laurens Reael / die ons seer beleefdelijck hadde bejeghent/ ende veel vriendtschap ghedaen / ghelepde onse Schipper ende Koopman met vlieghende vendel tot aen boort / ende zijn t'zeyl ghegaen met ons twee schepen / waer van't een was de voorsz Morghensterre/ die den 22 by ons op de reede ghekomen was/ ende na Motir wilde/ maer wy na Bantam. Wy hebben de Koopman van de Sterre / met een van de knechts van den Generael mede naer Bantam ghenomen/ door

1616. dien de Gheneraël 'tselve op ons versocht.

Septemb. Den 27 passeerden wy verby Tidor/en 'tschip de Morgensterre nam zijn afscheydt van ons/gaende na Motir.

Den 28 passeerden wy Motir ende Makian, ende den neghen-en-twinghsten Cajou en Bakjam, en passeerden dien dagh voor de vierde-mael de Linie Equinoctiael.

October. Den 2 October zeylden wy verby Loga Cambella, ende Manipa en Zeira, ende den derden verby Burro.

Den 6 passeerden wy Botton en Cabessecabinco, en den 7 Cabona.

Den 8 passeerden wy de engte van Bugarones, tusschen de zuydhoec van Celebes, ende Desolaso deur.

Den 13 tegen den avont kregen wy het Eylant Madura int gesicht en den 14 smorgens sagen wy Java/ende seylden dien dagh voor by Tuban.

Den 16 quamen wy des middaeghs voor Japara/daer wy't op de rede setten/ende vonden daer 'tschip Hollandia van Amsterdam / 'twelck daer lagh om Rijs te laden/ende in Ternate te brenghen. Tot Japara is alle eetbare ware ende lijftocht overvloedich ende goeden koop. Wy kochten hier veel Rijs/Arack/vleesch ende visch/en ander victualie/ daer mede wy meenden t'huys te zeylen.

Den 23 gingen wy van daer te zeyl / ende quamen den 28 by Jacatra/ daer wy 'tsetten buyten de Eylanden / daer vonden wy drie Hollandtsche schepen/te weten/het schip Hoorn/ den Arent ende de Trou / met drie Engelsche schepen. Dien volgenden nacht storf een van ons volck/dat was de eerste van alle die met het groote schip de Eendracht uyt-gevaren waren: behalven die/warender noch 2 gestorven/te weten Jan Cornelisz Schoutẽ onse Schippers broeder in de Zuydzee by't Honden Eylant/en een ontrent de kust van Portugael/die waren beyde met het Jacht uytgeseylt/soo datter tot die tijt toe van beyde schepen niet meer als drie mannen waren gestorven/en hadden noch 84 levendige personen redelijck gesont.

Novemb. Den 1 November ontboot de President Jan Pietersz Koenen / onsen Schipper Willem Cornelisz Schouten ende de Cooplupden by hem aen landt: daer komende (in presentie van zijnen Raedt by hem vergadert) verklaerde hy haer uyt den name en van wegen de Bewinthebbers vande Oost-Indische Compagnie / dat sy haer schip ende goet alles moesten afstaen / ende in sijn handen over leveren: ende hoe-wel onse Schipper met veel reden hem daer teghen stelde/vertoonende datmen haer groot onrecht ende gewelt aen dede/ sy mosten (als verheert zijnde) doen het gene de President begeerde/haer seggende dat hy zijnen last volghde / en soo haer docht dat haer onrecht werde aengedaen/ dat sy haer recht mochten versoecken in Hollant/ende alsoo wert ons onse Schip ende goet afhandich gemaeckt. Tot het ontfanghen van't Schip met alle sijn toebehooren/ werden by den President Gecommitteert twee Schippers / ende van de koopmanschap twee Opper-kooplupden/die dat alles by Inventaris/door onse Schipper ende Opper-koopman / wert over ghelevert. Dit geschiede op maendagh den

M
L
N
E
F
A
C
B
D
H
G
I
K

eersten November na onse rekeninge/maer op een dinghsdagh / en den 1616. Novemb.
eden naer de rekeninghe van onse Lants-luyden aldaer. De oorsaeck
n sulck verschil ende tijt was dese: Alsoo wy van ons westwaert waren
seylt/en eens met de Sonne het Aerdrijck hadden omgevaren/soo had-
n wy een nacht ofte Sonnen onderganck minder ghehadt al sy / ende sy
den die uytten westen teghent oosten waren gekomen/hadden daer deur
n dagh ofte Sonnen onderganck meerder gehadt als wy / het welck een
nael verschil maeckte: ende alsoo wy onse rekeninghe van tijt doen ver-
en/ende ons ghelijck maeckten met onse andere Lantsluyden / soo ver-
en wy in die weeck de dinghsdagh/springhende van de maendach tot de
onsdagh/ende hadden alsoo een weeck van ses daghen.

Ons Schip ons aldus afhandich ghemaeckt zijnde / sommige van ons
lck verhuerden haer in dienst van de Oost-Indische Compagnie / en de
ste wierden op twee schepen (die na het Vaderlant souden gaen) verdeelt
weten/Amsterdam en Zeelant / daer Commandeur op was Joris van
Spilberghen: De Schipper Willem Cornelisz Schout met Jacob le
Maire ginghen met noch thien mannen van ons volck / ende de voorsz
Commandeur/op 't schip Amsterdam/ daer Schipper op was Jan Cor-
elisz May / alias Mensch-eter: Aris Claesz en de Stuerman Claes
Pietersz met thien andere mannen op het schip Zeelandt / daer Schipper
op was Cornelis Riemlandt van Middelburgh/ ende ghinghen 't zeyl van
Bantam den 14 December.

Den 31 storf onse Opper-koopman Jacob le Maire. 1617. January.

Den 1 January verloren wy 't schip Zeelant uyt het gesicht.

Den 24 quamen wy onder het Eylandt Mauritius te rede / daer wy
verversichten/ende seylden den 30 weder van daer.

Den 6 Meert passeerden wy (na onse gissinge) de Caep/want liepen die
niet in 't ghesicht.

Den 31 quamen wy onder het Eylant S. Helena/ daer wy weder von-
den het schip Zeelandt/dat daer eenighe daghen voor ons gearriveert was.

Den 6 April / naer dat wy ons wat ververscht en van water hadden
versien/gingen wy met beyde schepen 't seyl / en sagen den 24 het Eylandt
Ascension.

Den 23 saghen wy twee Schepen te loefwaert van ons / op de hooghte
van een graet bezuyden de Linie / maer alsoo wy die niet en konden be-
seylen vervolghden onse cours.

Den 24 smorghens waren wy de vijfde mael onder de Linie Equi-
noctiael/ ende den 28 saghen wy de Noordsterre/die wy in twintich maen-
den niet en hadden ghesien.

Den 1 July quamen wy met het schip Amsterdam in Zeelandt / daer
daeghs te voren oock ingekomen was het Schip Zeelandt. Hadden de-
se onse reyse volbracht in twee jaren en achthien daghen.

Register der figuren, die ghestelt moeten vvorden als hier volght.

1648

